

ALARMNI ZVONEC

Izidi nedeljskih volitev na Tržaškem so po našem alarmni zvonec za vsakega resničnega demokrata in zlasti za slovenske volivke in volivce. Po teh izidih je namreč Finijevo Nacionalno zaveznitvo zdaleč najmočnejša politična sila, saj je na pokrajinski ravni zbrala kar 25 odstotkov glasov. Če k tem glasovom prištejemo še glasove Berlusconijevega gibanja "Naprej Italija", ugotovimo, da se je zanj 17. novembra izreklo kar 45 odstotkov volilnih upravičencev.

Zahvaljujoč se volilnim predpisom, ki predvidevajo tudi drugi krog volitev, je volivkam in volivcem na razpolago "popravni izpit", ki bo v nedeljo, 1. decembra. Upati in želiti je, da bi ta izpit položilo čimveč volilnih upravičencev. Polnoštevilno udeležbo pričakujemo tudi in predvsem od slovenskih volivk in volivcev, ki morejo tako v odločilni meri prispevati, da ne bodo slavile zmage sile, ki so deklarirano proti enakopravnosti naše manjšinske skupnosti in torej proti politiki mirnega sožitja ter sodelovanja med večinsko in manjšinsko skupnostjo, med Italijani in Slovenci.

Prav gotovo drži, da je na razmeroma slabo volilno udeležbo - v pokrajinskem merilu je ta znašala 55 odstotkov - zelo vplivalo dejstvo, da so sredstva obveščanja, zlasti televizija, v zadnjih tednih posvečala največjo pozornost dogodkom, ki niso imeli najmanjše zveze z volitvami v tržaški pokrajini. Kar zadeva naše slovenske volivce, je treba ugotoviti, da je afera okrog Tržaške kreditne banke skoraj popolnoma zasenčila vse ostalo dogajanje znotraj naše manjšine, tako da volitve niso bile predmet tolikšne pažnje, kot bi zaslužile. Zaradi prej neslutene razsežnosti te katastrofe je verjetno mnoge naše ljudi zajela malodušnost; morda je kdo celo dal duška svojemu protestu s tem, da ni šel na volišče! Takšno in podobno ravnanje je sicer do neke mere razumljivo, a nikakor ni opravičljivo, niti politično modro.

Izidi nedeljskih volitev so alarmni zvonec tudi za štiri okoliške občine (Devin-Nabrežina, Zgonik, Repentabor in Dolina), kjer se bodo prihodnje leto (1997) obnavljali občinski sveti. Zlasti v Devinu-Nabrežini je treba pravočasno pričeti s pripravami na prihodnjo volilno preizkušnjo, ki bo gotovo ena najhujših v vsej njeni že tako težavni povojni zgodovini. Menimo, da bomo zlasti tu morali polagati izpit svoje politične zrelosti.

DRAGO LEGIŠA

PRED NOVO VLADO V SLOVENIJI

IVO JEVIKAR

Štirje protagonisti slovenskega političnega življenja: (od leve) Podobnik, Peterle, Drnovšek, Janša

V ponedeljek so v Ljubljani objavili uradne in dokončne izide slovenskih parlamentarnih volitev, ki so bile v nedeljo, 10. novembra. Prišlo je do velikih sprememb, vendar ne do takih, ki bi omogočile hitro in jasno oblikovanje nove vlade s trdno večino. Če je Liberalna demokracija Slovenije pod vodstvom ministrskega predsednika Drnovška ohranila relativno večino s 25 poslanci, pa so tri "pomladne stranke" osvojile točno polovico vseh mest v Državnem zboru, torej 45.

Dosedanji vladni predsednik pričakuje, da mu bo predsednik republike Kučan podelil mandat za sestavo nove vlade. Na tiskovni konferenci, ki jo je imel v ponedeljek, je že dejal, da bi drugače prišlo do "volilne prevare". O morebitnem oblikovanju "pomladne koalicije" je menil, da bi pomenilo polarizacijo Slovenije na dva bloka. Taka vlada, ki bi se po njegovem mnenju ukvarjala z ideologijo in preteklostjo, pa

bi ne bila kos velikim nalogam, ki jo čakajo. Drnovšek se je zavzel za koalicijo različnih sil, ki naj bi ne imela le "enega glasa večine".

Ravno volilni poraz Slovenskih krščanskih demokratov, ki so bili z liberalnimi demokrati v vladi, pa kaže, da niso prepričali volivcev, da je bilo to tako težavno sožitje, ki je med drugim ustvarilo v stranki veliko razhajanj, dovolj koristno. Nezadovoljstvo ljudi s potekom "tranzicije" je očitno. Pomladne stranke želijo, da bi mandat za sestavo nove vlade dobil predsednik Slovenske ljudske stranke Marjan Podobnik, ker se je ta stranka med tremi najbolj uveljavila, zaveznitvo pa ponujajo liberalnim demokratom. V takem primeru bi prišlo do zelo široke koalicije, v kateri pa bi imele naslednice Demosa večino.

Kako se bo stvar razvijala, je v tem trenutku težko povedati, saj je politika "umetnost možnega" in si torej lahko pričakujemo tudi preseñčenja.

Če se povrnemo k volilnim izidom, lahko ugotovimo, da se je politična slika precej poenostavila. Upoštevati je treba, da je prišlo na prejšnjih volitvah, 6. decembra 1992, v Državni zbor osem strank (prišteti je treba še oba predstavnika narodnih manjšin). V slabih štirih letih je zaradi združevanja strank, nastajanja novih skupin in raznih razhodov četrtina vseh izvoljenih spremenila stranko, na koncu pa je bilo v parlamentu kar 14 različnih skupin. Zato so tudi

primerjave izidov včasih težavne. Liberalni demokrati so na primer res napredovali, če upoštevamo izide iz leta 1992, niso pa obdržali vseh glasov skupin, ki so se jim kasneje pridružile. Združena lista, ki je tudi med poraženci letošnjih volitev, je v času mandata izgubila predstavnika manjše pridružene skupine, ki pa je zdaj sama izvolila kar pet poslancev, itd. Zato so nujni trije podatki za primerjavo: stanje ob izvolitvi leta 1992, stanje ob koncu mandata in zadnji izidi (glej razpredelnico).

Letošnja udeležba (73,7% upravičencev) je bila znatno nižja od udeležbe leta 1992 (85,6%). Če k temu prištejemo podatek, da je bilo belih in neveljavnih glasovnic 5,9%, medtem ko je 9% volivcev glasovalo za stranke, ki zaradi vstopnega praga niso prišle v parlament, je razlogov za razmišljanje še več.

V novem parlamentu ni več nekaterih zaslužnih "očetov" demokratične in samostojne Slovenije: ni Franceta Bučarja, Ivana Omana in ni Jožeta Pučnika).

STRAN 6

STRANKA	IZIDI 92	STANJE 96	IZIDI 96
Liberalna demokracija Slovenije	22	28	25
Slovenska ljudska stranka	10	11	19
Socialnodemokratska stranka	4	5	16
Slovenski krščanski demokrati	15	16	10
Združena lista socialnih demokratov	14	13	9
Demokratska stranka upokojencev	-	1	5
Slovenska nacionalna stranka	12	3	4
obe narodni manjšini	2	2	2
drugi	11	11	0

02 SDGZ
 ODBOR ZA ZAŠČITO VARČEVALCEV PRI TKB

Revščina,
 lakota -
 suženjstvo
 našega
 časa

03 intervju
 SILVANA HVALIČ

05 Jurij Paljk
 ... DAJ(MO) JIM VSAJ VSAKDANJI KRUH!

06 Davorin Devetak
 ČEŠKI KRATKI FILMI V TRSTU

07 IŽ
 POGOVOR O "FAŠIZMU POD SLOVENCMI"

08 Ivan Žerjal
 1. DECEMBRA VSI NA BALOTAŽO!

10 Andrej Bratuž
 PRAZNIČNO ZBOROVSKO SLAVJE

12 Erik Dolhar
 SOSEKKE - VICINIJE V KANALSKI DOLINI

12 Mara Petaros
 IZRAČUN NOVEMBRSKIH PREDUJMOV

13 V.
 KDO SO NOVI PRIMORSKI POSLANCI

15 Saša Rudolf
 UMRETI NA RINGU!

SVET OKROG NAS

PRODI POD SILOVITIM
UDAROM OPOZICIJE

Medtem ko postaja "Pol svoboščin" vedno bolj agresiven in njegovi poslanci ter senatorji še dalje bojkotirajo parlamentarno delo, je pozornost večjega dela italijanske javnosti obrnjena na novo gesto dr. Di Pietra. Ta je s službenega obiska v Istanbulu naslovil pismo na predsednika vlade Prodi, s katerim mu je sporočil odstop z mesta ministra za javna dela. Novica je v javnost treščila kot strela z jasnega. Mnoge pa je presenetila in vznemirila vsebina njegovega pisma, saj vsebuje celo vrsto hudih obtožb na račun nekaterih sodnikov, politikov in tudi časnikarjev. Minister Di Pietro je dejansko odstopil, ker mu je bilo sporočeno, da je sodna oblast spet uvedla preiskavo proti njemu. Šlo naj bi za korupcijo in izsiljevanje, o čemer naj bi govoril italijansko-švicarski poslovnež Pacini Battaglia, ki je v priporu.

Predsednik Prodi je svoje-ga ministra zaman prosil, naj odstopi preklic, neuspešna pa so bila tudi prizadevanja predsednika republike Scalfara in še nekaterih drugih politikov. Predsednik vlade bo torej moral izbrati novega

kandidata za mesto ministra za javna dela.

Zadeva pa ni tako preprosta, kot se zdi na prvi pogled. Kaj je v ozadju? Tajnik Demokratične stranke levice D'Alema je te dni govoril o "ponorelih oblasteh", pri čemer je verjetno mislil na boj med nekaterimi tožilstvi, ki je med drugim tudi posledica rivalstva, zavisti, ljubosumja in drugih podobnih človeških slabosti. Vsekakor drži, da je prav sodna oblast - predvsem seveda državno pravdnstvo v Milanu - izvedla pravo pravcato revolucijo, saj je zadalas smrtni udarec sistemu političnih strank, tako da so nekatere - med njimi obe vodilni (DC in PSI) - celo izginile s političnega prizorišča. Vodilne predstavnike teh strank je prav Di Pietro, ko je bil javni tožilec v Milanu, postavil na zatožno klop in dosegel, da so bili obsojeni predvsem zaradi korupcije in izsiljevanja.

Če je po eni strani res, da so Di Pietro in drugi tožilci razgalili rakasto rano v italijanskem javnem življenju, to je skorumpiranost, je tudi

res, da so si nakopali celo vrsto neprijateljev in celo sovražnikov. Zato ni nič čudnega, če marsikdo brska tudi po zasebnem življenju Di Pietra in njegovih sedanjih in bivših sodelavcev, da bi odkril kak njihov morebitni "greh". Sicer je znano, da se postavi pred drobnogled vsakdo, kdor javno nastopa, predvsem kdor ima odgovorne funkcije.

Ko je pred dvema letoma Di Pietro pred televizijskimi kamerami slekel sodnikovo vrhne oblačilo, ni povsem pojasnil pravih vzrokov za svojo odločitev. Eno pa je bilo že tedaj jasno: da se nikakor ni odpovedal javnemu nastopanju. Njegova popularnost je vedno bolj rastla, kar ni moglo mimo neopazno. Skoraj vse stranke so mu odpirale vrata na stežaj, postal je minister in bi kot minister rad hodil svoja pota. Marsikdo zdaj radovedno čaka na njegove nove odločitve. Nekateri menijo, da bo ustanovil svojo stranko. Že bližnja prihodnost bo verjetno pokazala, kam ga bo vodila pot.

Primer Di Pietro je močno zasenčil delo parlamenta,

kjer bodo dokončno odobrili finančni zakon za leto 1997, ki naj bi Italiji omogočil izvajanje sporazuma o uvedbi skupne evropske valute na začetku leta 1999 (pogodba iz Maastrichta). V ta namen pa je Prodi že najavil tudi razpis t.i. "davka za Evropo", in sicer v obliki posojila.

Vlada, ki jo poleg Oljke podpira Stranka komunistične prenovne, bo v bližnji prihodnosti še dalje pod udarom dveh političnih sil: "Pola svoboščin" in Severne lige. Na množičnem zborovanju 17. t.m. v Milanu je njen voditelj Umberto Bossi napovedal, da se bo "Padanija 23. marca 1997 osvobodila". "Razpisan bo referendum za našo samoodločbo in našo neodvisnost. Tako bo konec rimskega kolonialnega jarma." Kaj se bo iz tega izcimilo?

DL

NEZGODA NAŠEGA
GLAVNEGA UREDNIKA

V torek, 19. novembra, se je okrog 18. ure pred goriškim Kulturnim domom ponesrečil naš glavni urednik prof. Andrej Bratuž. Med prečkanjem ceste ga je povozil kombi športnega društva Val iz Štandreža. V nesreči je prof. Bratuž dobil več poškodb in je sedaj na zdravljenju na ortopedskem oddelku v goriški bolnišnici. Uredništvo in uprava Novega glasa želita glavnemu uredniku in prijatelju Andreju čimprejše okrevanje, da bi se zdrav in veder, tak, kakršnega poznamo, čimprej vrnil med nas!

POMEMBNE
SPREMEMBE
V STATUTU
SSO

Na izrednem občnem zboru Sveta slovenskih organizacij, ki je bil 16. novembra (na sliki), so bile odobrene nekatere pomembne spremembe statuta. Gre zlasti za določitev števila delegatov, ki jih imajo posamezne članice krovne organizacije na občnem zboru SSO. Druga pomembna novost zadeva izvolitev predsednika SSO. Doslej so predsednika izvolili delegati na občnem zboru, po novem statutu pa bo predsednik izvoljen na seji izvršnega odbora SSO. Njegov mandat bo trajal tri leta. Novi statut SSO predvideva tudi izvolitev rzsodišča. Spremembe

FOTO KROMA

so na seji sprejeli po poglavljeni razpravi z večino glasov. Predsednica SSO Marija Ferletič je na začetku dejala, da so spremembe statuta potrebne, da se organizacija prilagodi novim razmeram. Po novem statutu bo SSO posvečala večjo pozornost politiki in gospodarstvu. Za kulturno delovanje naj bi odslej skrbele zlasti federacije, se pravi zveze organizacij, ki delujejo na sorodnih področjih. Te so npr. Slovenska prosvet-

ta iz Trsta, Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice ter goriška in tržaška Zveza cerkvenih pevskih zborov. Redni občni zbor SSO je napovedan za soboto, 7. decembra, in bo potekal po pravilih, ki jih določa novi statut. Na tem občnem zboru bodo med drugim izvolili novi izvršni odbor, ki bo iz svoje srede izvolil predsednika.

NOVO
ZGODOVINSKO
OBDOBJE BI LAHKO
PREPOZNAVALI
HITREJE

JANEZ POVŠE

Ob dogodkih okrog Tržaške kreditne banke, ki so usodno prizadeli celotno manjšino, je mogoče med analizami zaslediti tudi ugotovitve, da se je po vsej verjetnosti zaključilo neko zgodovinsko obdobje. V istem trenutku naj bi se posledično pričelo novo zgodovinsko obdobje, v katerem bo morala manjšina razmišljati drugače in na nov način. Spoznanje o zaključku nekega zgodovinskega obdobja je prišlo še posebej iz vrst tistega dela manjšine, katerega posreden oz. neposreden del je bil oz. je osrednji bančni zavod Slovencev v Italiji. Ob tem je mogoče pomisliti, da bi lahko prelomne spremembe časov in obdobja spoznavali hitreje in podrobneje. Osrednji simbol prehoda iz prejšnjega v sedanje obdobje je namreč berlinski zid, ki je izginil s površja pred sedmimi leti, pri čemer pa sploh ni rečeno, da ni bilo že pred njegovim padcem razvidnih znakov za časovni prelom. V kolikor želimo ostati v neposredni bližini, v matični domovini, potem se bomo lahko spomnili, kako je slovenska levica zapustila Zvezo komunistov Jugoslavije, ker se je že pripravljala na čas demokracije oziroma "sestop z oblasti". Naj poteze slovenskih komunistov opredelujemo s še tako koristolovskimi vzdevki, da je šlo le za interese in podobno, dejstvo je, da so nosilci enopartijskega sistema

v matični domovini prepoznali tokove časa in so jih pravočasno upoštevali. Popolnoma jasno je tudi, da brez navedenega prepoznanja nosilcev prejšnjega enopartijskega sistema Slovenija ne bi prišla kar tako lahko do prvih demokratičnih volitev, še manj do plebiscita in osamosvojitve. Brez navedenega prepoznanja se Slovenija ne bi mogla vzpostaviti kot enovitost in povezanost vseh političnih različnosti ter življenjskih izkušenj, kar je bil pogoj za celovit in uspešen vstop v novo obdobje.

Kljub vzoru v matični domovini manjšina do sedaj ni zmogla toliko moči, da bi se vzpostavila, to pa pomeni, da bi se ustrezno poenotila in povezala vse svoje politične različnosti in življenjske izkušnje. V tej točki so bila prizadevanja tistega njenega dela, ki se je za enovitost in povezanost odločno zavzel, prešibka preprosto zato, ker si morajo v isti smeri prizadevati prav vsi deli narodnostne skupnosti, sicer so vsi naporji zaman oziroma ostanejo le ideja, ki čaka na svojo uresničitev. Seveda v tej točki še ni vse izgubljeno. Po vzgledu matične domovine Republike Slovenije ter po tragični izkušnji s Tržaško kreditno banko bi lahko manjšina prav v vseh svojih delih hitreje uresničevala pridobitev in zahteve novega časa. In še več: zaradi očitnega zamujanja pri prepoznavanju prehoda iz prejšnjega obdobja v novi čas bi lahko s toliko večjo zavzetostjo in smelostjo poskušala nadoknaditi, kar ni bilo storjeno v zadnjih sedmih letih. Vsako nadaljnje odlaganje v tej smeri bo namreč treba plačati z novimi izgubami. Ni videti razloga, da ne bi prav vsi v manjšini pričeli razmišljati v duhu novega zgodovinskega obdobja, po možnosti v bližnji prihodnosti, da ne rečemo čimprej.

NOVI
GLASUREDNIŠTVO
IN UPRAVA:

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18

TEL 0481 / 533177

FAX 0481 / 536978

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3

TEL 040 / 365473

FAX 040 / 775419

GLAVNI UREDNIK: ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGISA

IZDAJATELJ: ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA, PREDSEDNIK DR. DAMIAN PAULIN
REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5
LOGOTIP, KONCEPT: KREA DESIGN AGENCY S.R.L. / GORICA

TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA: ITALIJA in SLOVENIJA 60.000,

INOZEMSTVO 90.000 LIR. ZRAČNA POŠTA 110.000 LIR

POŠTNI TEKOČI RAČUN: 10647493

CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

INTERVJU / SILVANA HVALIČ

ZA KAKOVOSTNO MANJŠINSKO ŠOLO

JURIJ PALJK

Najprej naše iskrene čestitke ob izvolitvi v Vsedrjavni šolski svet. Prosim vas, da se našim bralcem predstavite.

Sem profesor prava in ekonomije na državnem trgovskem tehničnem zavodu v Gorici. Doma sem iz Medje vasi, ki spada v občino Devin-Nabrežina. Študirala sem v Trstu, kjer sem se po študiju na trgovskem tehničnem zavodu Žiga Zois vpisala na tržaško univerzo, na fakulteto političnih ved. To sem tudi dokončala. Poučevala sem začela v šolskem letu 1976/77 na šoli Ivan Cankar v Gorici. Od takrat sem v Gorici. Kasneje sem sprejela službo na tehničnem zavodu Žiga Zois.

Izvoljeni ste bili v Vsedrjavni šolski svet, kjer boste odslej zastopali slovenske šolnike in potrebe slovenskih šol. Povejte nam kaj več o tem svetu in kakšna bo Vaša vloga v njem.

Vsodrjavni šolski svet je posvetovalni organ; njegove pristojnosti so v glavnem sestavljanje predlogov in izdajanje mnenj v zvezi s šolsko tematiko. Svet sestavlja 74 članov, deluje pa v obliki komisij, ki so vodoravnega in navpičnega tipa. Tako imenovane komisije vodoravnega tipa sestavljajo komisije za vrtce, osnovne, srednje in višje srednje ter umetnostne šole. Navpičnega tipa pa so komisije, v katerih se obravnavajo problemi, ki so skupni dvema ali več šolskim stopnjam. Najpomembnejše naloge Vsedravnega šolskega sveta so med drugim še pospeševanje eksperimentiranja na šolah; izražanje mnenj o predlogih in zakonih, ki zadevajo šolsko normativo, mnenja o premestitvah učnega, šolskega osebja; svet izraža tudi mnenja o raznih disciplinskih postopkih. Pomembna so mnenja o natečajih, točkovanjih, delitvah delovnih mest. Svet se izjavlja o vsaki zadevi, ki obravnava šolstvo, in potem daje tudi enotno besedilo o tem. Izdaja mnenja o razvoju in načrtovanju prihodnosti šolstva. Seveda ima še veliko drugih nalog. Član Vsedravnega šolskega sveta, ki je pripadnik manjšine, mora slediti

vsem vprašanjem, ki obravnavajo zadeve slovenskih šol. Seveda bom članica komisije vodoravnega tipa za višje srednje šole, ker je to pač predvideno po zakonu. Po notranjem pravilniku Vsedravnega šolskega sveta pa bom sodelovala pri vseh komisijah, kjer se bodo obravnavali problemi, ki se tičejo vseh slovenskih šol.

Kot edina slovenska predstavnica boste v Rimu predstavljali slovensko šolo. Katera načela Vas bodo ob tem vodila?

Skrbela bom za kakovost in rast slovenske šole ter za njen razvoj, ki naj bo predvsem kakovosten. Kakovost je namreč danes izredno pomembna prav na šolskem področju.

O šoli se v Italiji na splošno govori, da je v veliki krizi. Slovenska šola je sestavni del italijanskega šolskega sistema. Je tudi slovenska šola v krizi in, če je, zakaj je?

Slovenska šola je lahko tudi v krizi, ker je to odraz splošne krize.

Na nedavnih šolskih volitvah je bila izvoljena v Vsedrjavni šolski svet prof. Silvana Hvalič, ki bo tri leta edina slovenska predstavnica v tem pomembnem šolskem organu v Rimu. Predstavljala bo slovenske šolnike in šolo, ki je temeljnega pomena za obstoj slovenske manjšine v Italiji. Povabili smo jo na razgovor in prav rada se je odzvala; zaveda se namreč, kako je pomembno, da se govori o naši šolski problematiki.

Ker smo pač sestavni del italijanskega šolskega sistema, se tudi mi ne moremo izogniti krizi.

Bodo na vpis v slovenske šole kvarno vplivale tudi sedanje ne ravno rožnate gospodarske razmere v naši deželi in po tragediji v TKB tudi v naši skupnosti?

Gospodarske posledice ali, boljše, gospodarstvo je vedno tesno povezano s kulturo in šolstvom. Sredstva, ki jih imata na razpolago kultura in šolstvo, gotovo vplivajo na kakovost obeh in na njuno delo. V tem trenutku bi morali predvsem poskrbeti za rast šole in njen uspešni razvoj. Skušati moramo rešiti seveda tudi gospodarske probleme, kajti samo tako bomo lahko ustvarili v prihodnosti kaj koristnega za vse nas.

Kateri so po Vašem mnenju največji problemi slovenske šole v Italiji in kako bi jih morali reševati?

Trenutno imamo več problemov, ki gredo od šolske avtonomije do racionalizacije, do izpopolnjevanja profesorjev, nezadostnih organikov na šolah itd. Vse te težave se morajo reševati postopoma; pri tem moramo predvsem skrbeti za to, da se uveljavijo rešitve, ki so koristne in potrebne slovenski manjšini.

Je demografski padec res tako velik, da se upravičeno lahko bojimo za obstoj slovenskih šol v bližnji prihodnosti?

Gotovo je, da demografski padec negativno vpliva na šolo. Mislim pa, da lahko sami veliko naredimo, da tega padca ne bomo tako močno občutili.

Se Vam zdi, da slovenske šolnike naši politiki dovolj podpirajo v njihovih zahtevah?

Večja pozornost prav gotovo ne bi nikomur škodila!

Ko sem pripravljala pogovor z vami, sem povprašal med vašimi bivšimi učenci, dijaki, kakšni ste, kaj poučujete, kako strogi ste in podobno. Vsi so mi enoglasno o vas zelo lepo govorili. Povejte nam, zakaj ste se odločili za ta poklic, in tudi, kakšen naj bi bil idealni učitelj-profesor na slovenskih šolah.

Za ta poklic se v bistvu sama nisem odločila. Lahko povem, da se je zame odločil ravnatelj Albin Sirk, ko me je dobesedno prisilil, da sem vstopila v razred. Prepričevala sem ga, da ne bom nikoli poučevala, on pa me je prijel za roko in dobesedno pripeljal v razred. Tako se je začelo. Po nekaj tednih me je vprašal, kako gre; takrat sem že sprejela dejstvo, da bom poučevala. Počasi sem zelo vzljubila ta poklic, ki mi je izredno všeč. Ravnatelj Albinu Sirku sem še danes zelo hvaležna, da me je uvedel v ta poklic. Seveda pa naš poklic zahteva ogromno moči, zahteven je. Profesor mora

ob vstopu v razred pozabiti na težave, ki jih ima; vse, kar je odveč, mora pustiti zunaj in se mora ves posvetiti dijakom. Samo tako lahko uspešno poučuje.

Poupraševanje po dijaki, ki so uspešno končali slovenske višje šole, je bilo do sedaj precej veliko predvsem zaradi znanja slovenskega in hrvaškega jezika. Postavlja pa se vprašanje, če se slovenske šole pri nas zavedajo sprememb, ki so v teku, in seveda tudi, če so sposobne nanje reagirati. Če čez nekaj let bosta Slovenija in Hrvaška zares vstopili v Evropsko zvezo, potem bo trda predla našim dijakom.

Se bo slovenska šola odzvala na te izzive?

Prav gotovo se bo slovenska šola odzvala na te izzive! Stalno pripravljamo dijake na to in v njih skušamo prebuditi zavest o tem, kako bodo morali živeti v novem tisočletju. Zato jih opozarjamo, da bodo na nove izzive pripravljeni.

Optimistično gledate na prihodnost slovenske šole v Italiji?

Seveda!

Kaj bi svetovali slovenskim študentom pri nas?

Zavedati se morajo, da je šolanje potrebno in izredne važnosti. Zato jim toplo svetujem, naj se učijo in še enkrat učijo, da bodo med učenjem pridobili čimveč znanja. Današnji svet namreč potrebuje sposobne ljudi; samo ljudje, ki imajo dobro voljo, zdravo ambicijo in so dobro pripravljeni, lahko v današnjem svetu in življenju uspejo.

Se boste pri svojem delu ukvarjali tudi s problemi, ki jih prinašajo v naše šole otroci iz mešanib zakonov?

Mislím, da to niso problemi. To je naša stvarnost, s katero živimo, in je zato tudi dobrodošla.

Kdaj boste začeli z delom?

Najverjetneje že čez nekaj mesecev, ko bomo novoizvoljeni zamenjali dosedanje člane Vsedravnega šolskega sveta.

3
ČETRTEK
21. NOVEMBRA
1996

SSK PREDSTAVLJA »TEMELJNA IZHODIŠČA ZA PRENOVO SKUPNE ORGANIZIRANOSTI SLOVENSKE MANJŠINE V ITALIJI«

Kako naprej? To je bil naslov javne razprave, ki jo je v četrtek, 14. t.m., priredila SSK v prostorih gledališča France Prešeren v Boljuncu. Prvi del večera je bil posvečen pokrajinskim volitvam, v drugem delu pa je stekel pogovor o prelomnem trenutku, ki ga živimo Slovenci na Tržaškem in sploh v Italiji po polomu Tržaške kreditne banke, ter o strankinih predlogih za naprej.

O pokrajinskih volitvah so govorili tržaški pokrajinski tajnik SSK Peter Močnik ter strankina kandidata na listi TS 2000 Sergij Mahnič in Danijel Novak.

O sedanjem nelahkem trenutku slovenske manjšine v Italiji ter o perspektivah za prihodnost je govoril deželni tajnik SSK Martin Brečelj, njegova izvajanja pa so dopolnili tudi ostali sooblikovalci in udeleženci večera. Govorniki so najprej ugotovili, da smo Slovenci na Tržaškem in sploh v Italiji s polomom TKB utrpeli ogromno gospodarsko, socialno pa tudi moralno škodo. Skoraj v celoti je odpovedal tisti sistem, ki je pri nas zrasel v senci bivše Jugoslavije in se po l. 1989 ni znal ali ni hotel prilagoditi novim razmeram. Sedanja razkritja pa kažejo, da je bil voden izredno

nestrokovno, če že ne pustolovsko, ter celo v povezavi z zelo vprašljivimi partnerji. Za to nosijo odgovornost tisti krogi pri nas, ki so ta sistem neposredno kontrolirali, pa tudi voditelji tistih t.i. komponent naše narodnostne skupnosti, ki so v vseh teh letih vztrajno naspotovali kateri koli resni prenovi.

SSK je tako v preteklosti kot v zadnjih časih že večkrat izrazila svoje poglede in predloge o tem, kako naj bi ustrezneje uredili življenje naše narodnostne skupnosti v spremenjenih razmerah, oz. kako naj bi danes skušali rešiti, kar se rešiti da od sistema, ki propada. V skladu s tem so tudi "temeljna izhodišča za prenavo skupne organiziranosti slovenske manjšine v Italiji."

1 Organizacije in ustanove Slovencev v Italiji, ki so po svoji naravi vsemanjšinske, ne

smejo biti pod političnim vodstvom in vplivom samo dela organiziranih vrhov slovenske manjšine in morajo biti v stanju, da delujejo avtonomno ob spoštovanju svoje specifične stanovske, strokovne ali drugačne narave ter vloge kakor tudi ob spoštovanju svojega narodnostnega poslanstva. Pluralizacija skupnih ustanov in organizacij se je v tem smislu v nekaterih primerih že začela (Stalno slovensko gledališče, Slovenski raziskovalni inštitut, Glasbena matica, dvojezična šola v Špetru, Združenje slovenskih športnih društev v Italiji, Narodna in študijska knjižnica). Ta proces je treba dosledno in pošteno nadaljevati oz. ga v nekaterih primerih šele začeti.

2 Komisija, sestavljena iz uglednih in neoporečnih predstavnikov obeh glavnih duš slovenske manjšine v Italiji ter matične Slovenije, naj nemudoma pregleda t.i. družbeno

imovino Slovencev v Italiji ter jo postavi na zdrave temelje ob spoštovanju načel prozornosti in nediskriminiranja znotraj manjšine.

3 Potrebna je temeljna politična enotnost Slovencev Italiji, seveda ob spoštovanju raznolikosti. Zato pa je nujno, da se glavnina t.i. komponent naše narodnostne skupnosti čimprej nedvoumno izreče za združevanje Slovencev na narodnostni osnovi ob spoštovanju načel in metod demokracije. Ta enotnost se mora izražati v skupnem zastopstvu in v zahtevi po zajamčeni zastopnosti slovenske manjšine v izvoljenih telesih italijanske republike, pod katerih pristojnost sama manjšina spada.

Prvi dve točki pravzaprav predstavljata minimalni program za bližnjo prihodnost. Tretja točka ima očitno zahtevnejše implikacije; jasno pa je, da je temeljnega pomena za vsako nadaljnjo resno razpravo in delo za resnično enotnost Slovencev v Italiji, o kateri je bilo v zadnjih časih toliko govora. Razčiščenje glede te točke je preizkusni kamen za vse, ki jim je okrog tega vprašanja dovolj praznih besed in slepomišenja.

3.11.1996, MSGR. ŠUŠTAR ZLATOMAŠNIK

ZBIRKA, KI JO IZDAJA DRUŽINA

ZLATOMAŠNO SLAVJE (2)

Žal mi je, da nadškof Šuštar ni postal kardinal, pa tudi, da mu niti slovenska država ni dala priznanja, ki bi ga bolj kot marsikdo drug zaslužil za čast, ki jo je v svetu izkazal slovenskemu imenu, za neprecenljivo vlogo, ki jo je odigral pri osamosvojitvi Slovenije. S svojim prihodom je predvsem v Cerkev na Slovenskem, a tudi na splošno v slovenski prostor dr. Šuštar prinesel evropsko kulturno širino. Prav zaradi te razgledanosti je bil do leta 1993 tudi podpredsednik Sveta evropskih škofovskih konferenc. V svojem nagovoru, izhajajoč iz evangelijske prilike o dobrem pastirju, je škof Kramberger Šuštarjevo kulturno in pastoralno širino

dobro označil, ko se mu je zahvalil "za pastirsko hojo pred nami in v tistih usodnih dneh - v času osamosvajanja in rojstva naše države - tudi za hojo pred vsem slovenskim narodom ne kot politik ne kot ideolog ne kot diplomat, marveč kot pastir. Kako si je vselej prizadeval za narodno spravo, medsebojno razumevanje, sožitje v duhu evangelija, nam je vsem dobro znano."

In še beseda o dr. Šuštarju in zamejcih oz. zdomcih. Ker je bil sam toliko let zdomec, ve, kaj pomeni biti Slovenec zunaj meja matične domovine. Zamejski in zdomski du-

hovniki smo dr. Šuštarja že poznali in cenili, ko je bival v Švici. Nikdar ni odrekal, če smo ga prosili za vodstvo duhovnih vaj ali za predavanja iz moralne problematike. Še vedno se ga rad spominjam in se tudi vračam k nekaterim njegovim predavanjem zlasti o vesti, svobodi in vzgoji vesti. Tudi vedno me gane, ko ob raznih prazničnih voščilih ne pozabi na slovenske zamejce in zdomce. Hvala mu za vse. Kakor je izrazila pesem v ljubljanski stolnici, mu tudi mi voščimo: "Na mnogaja ljeta!"

OSKAR SIMČIČ

KONEC

CERKVENI DOKUMENTI

Verski tednik Družina v Sloveniji že vrsto let skrbi za dobro informiranje o življenju in delu Cerkve...

Pri tem seveda ne mislimo samo na dejstvo, da prinaša Družina vsak teden v slovenske domove povsod po svetu novice o slovenski in vesoljni Cerkvi. Mislimo tudi na izdajateljsko dejavnost verskega tednika, ki je po svoji pomembnosti izredna. Družina namreč tiska ogromno knjig;

med temi je tudi zbirka z naslovom *Cerkevni dokumenti*, katere urednik je dr. Rafko Valenčič, ugleden profesor teologije na teološki fakulteti v Ljubljani, sicer pa primorskega rodu.

Prav je, da spregovorimo nekaj besed o zbirki *Cerkevni dokumenti*, saj gre za zbirko drobnih knjižic, ki prinašajo pomembne dokumente - smernice Cerkve. Gre za dobre prevode dokumentov, v katerih sveti oče in kardinalski zbor dajeta smernice delu in življenju vesoljne Cerkve. Gotovo so med dokumenti taki, ki vsakega bralca ne bodo zanimali, ker gre tudi za teološka vprašanja in odgovore nanje. Veliko bolj pa so zanimivi tisti, ki prinašajo dokumente, o katerih vsi sicer veliko razpravljajo, le malokdo pa jih je zares prebral. Tako se večkrat dogaja, posebno v slovenskem dnevnem tisku, da prihaja do odklonilnih odnosov do Cerkve in njenih stališč, ne da bi teh stališč avtor prispevkov sploh poznal. Vemo, da so taka stališča večkrat nalašč napisana in zato zlonamerna, včasih pa so tudi sad nepoznavanja cerkvene nauka. Zato je publikacija pomembnih cerkvenih dokumentov tudi v slovenskem jeziku izredno dobrodošla.

Zadnje tri knjižice iz zbirke *Cerkevni dokumenti* prinaša-

jo posinodalno apostolsko spodbudo *Posvečeno življenje* izpod peresa Janeza Pavla II., knjižico z naslovom *Človeška spolnost-resnica in pomen*, ki jo je pripravil Papeški svet za družino, in govor na petdesetem generalnem zasedanju skupščine Organizacije združenih narodov izpod papeževega peresa. Že sami naslovi povejo, da gre za pomembne zadeve, ki jih je vredno prebrati. Marsikatero žolčno besedo na račun Cerkve in njenega odnosa do spolnosti bi si kritiki in kritikastrski Cerkve lahko prihranili, če bi prebrali knjižico *Človeška spolnost*, medtem ko knjižica o posvečenem življenju govori vsakemu kristjanu, kako je lahko tudi njegovo življenje posvečeno, in to dejansko mora biti. Govor svetega očeta v Združenih narodih pa je bil več kot samo odmeven; zato je prav, da ga imamo tudi v slovenskem jeziku.

Knjižice bodo jemali v roke seveda predvsem tisti, ki jih življenje Cerkve zanima; priporočamo pa jih tudi tistim, ki o Cerkvi radi govorijo, a o njej ne vedo kaj dosti.

Vedno se namreč spleča pri izviri najti dober požirek sveže in čiste vode. To knjižice *Cerkevni dokumenti* tudi so.

-JUP-

V ŠMARJETI NA DOLENJSKEM

ZAMETKI MALTEŠKEGA DOMA SV. JANEZA KRSTNIKA

MARIJA PRIMC

V Šmarjeti na Dolenjskem se je začela udejanjati ideja o domu za oskrbovance - Malteškem domu sv. Janeza Krstnika. (Sv. Janez Krstnik je zavetnik in priprošnjik Suverene malteškega viteškega reda in bolniške pomoči). Ideja o odprtju omenjenega doma je vzniknila lani ob pripravi programa za delo članov Pokrajinskega odbora Slovenske malteške bolniške pomoči za regijo Novo mesto. In potem so se lotili uredništevja zamisli ter se povezali z novomeškim domom starejših občanov, s Socialno službo v občini ter ugotovili velike potrebe po nastanitvenih zmogljivostih starejših krajanov, ki so osamljeni, brez varstva in pomoči. Komisija, ki jo sestavljajo uslužbenci nemške Mal-

teške bolniške službe, je potem izbrala kot najbolj primeren objekt za dom oskrbovancev kaplanijo v Šmarjeti. To je cerkveni župnijski objekt župnije Šmarjeta, ki je bil doslej pet let prazen. Slovenska malteška bolniška pomoč ter ljubljanska nadškofija sta ob soglasju župnika Jožeta Glasa župnije Šmarjeta in župnijske gospodarske komisije podpisali najemno pogodbo za obnovo kaplanije za omenjeni namen. Na občini Novo mesto poteka sedaj postopek priglasitve obnovitvenih del objekta. V izdelavi so projekti za centralno kurjavo, vodovod, elektriko. Pokrajinski odbor Slovenske malteške bolniške pomoči (SMBP) Novo mesto je konec letošnjega septembra ustanovil gradbeni odbor, ki bo skrbel za ob-

novo kaplanije vse doslej, ko se bo prvi človek vselil v Malteški dom svetega Janeza Krstnika. To pa bo, kot maltezarji pričakujejo, prihodnjo pomlad. In finančni viri za obnovo? Obnovo kaplanije bo financirala SMBP (registrirana je v Komendi pri Kamniku) - pokrajinski odbor Novo mesto. Kot računajo, bo obnova stala okoli sto tisoč nemških mark. Glede na standarde bo v omenjenem domu možno nastaniti 12 do 15 ljudi. V domu so predvidene dvo- in tri-posteljne sobe. V njem bosta razdeljevalnica hrane (dovajali jo bodo od zunaj) in čajna kuhinja. Po programu se bo dom sam financiral. Osebe, ki bodo nastanjene v njem, bodo prispevale za bivanje ustrezen finančni delež. Za tiste, ki ne bi zmogli plačati, bodo našli finančno pomoč. Poleg gospodinje-upravitelje (le-to je SMBP že imenovala) bosta za ljudi v tem domu, ki se bodo delno sami oskrbovali, skrbeli še dve strokovni osebi (medicinska sestra

in socialna delavka). Predvidoma bosta za določen čas zaposleni le dve osebi, ostali (člani SMBP in nečlani), ki bodo pomagali v domu, bodo delali po pogodbi. Če bodo ta projekt uspešno izpeljali, se bo glede na potrebe, ki jih je na novomeškem območju veliko, SMBP lotila še obnove šmarješkega župnijskega gospodarskega posloplja. Poleg tega ima SMBP v načrtu pridobivanje novih članov, ki bi sodelovali pri sedanjem projektu in njenih nadaljnjih projektih. Zaželeni so ljudje vseh poklicev; pogoj je le, da so pripravljeni pomagati bližnjemu v stiski.

ČLOVEK - BITJE VERE (12)

ZVONE ŠTRUBELJ

V zadnjih dveh prispevkih smo se na kratko sprehodili po poteh razmišljanja, ki so jih razni misleci utirali v zgodovini naše zahodne civilizacije. Po obdobju "teocentrizma" (ko je bil Bog ključ za pojmovanje človeka), je nastopilo obdobje "antropocentrizma" (ko je človek kot subjekt postal ključ za razumevanje resničnosti) in končno naj bi bil v dobi, ko človek razvozlava skrivnost svojega obstoja ne več preko Boga ali sebe kot subjekta, pač pa preko analize struktur, v katerih je človeku dano živeti. Na splošno ta trend imenujemo strukturalizem.

Človek kot subjekt, kot odgovorna oseba, ni več prvotni kraj raziskovanja. Za privržence strukturalistične filozofije je humanizem le zgodovinska farsa, ki je človeku dopuščala, da je bil dober govorec, toda govoril je v prazno; bil je dober pevec v prostrani areni življenja, toda pel je lirične pesmi o človekovi svobodi, ki je nikjer ni. Ničesar ni spoznal! Tako kot veri v Boga, je tudi veri v človeka že odbila zadnja ura. Francoz Marleau-Ponty v zvezi s tem govori o človekovi "šovinistični predrznosti" in pri tem pravi: "Nič ne moremo razložiti s človekom,

saj človek ni moč, ampak slabost v srcu bitja." Michel Foucault, izraziti glasnik smeri, ki daje človeka kot svobodno in odgovorno bitje popolnoma v oklepaj, je zapisal: "Človek je nedavna iznajdba, kar nazorno potrjuje arheologija naše misli. Njegov konec je blizu."

Po analizi teh mislecev je konec človeka dobro videl že Siegmund Freud, ko je govoril o treh smrtih udarcih. Prvi je bil Kopernikov: človek ni center vesolja. Drugi je bil Darwinov: človek ni gospod in gospodar živalskega sveta. Tretji je bil Freudov: človekov "ego" - jaz, ni gospodar v lastni hiši.

Kam so šli ti misleci po razlago za svoj pojav človeka? Na katerih področjih je vendarle mogoče kaj zaznati o tem, kdo je človek?

Kadar ni več merodajno to, kar človek misli, reče in čuti, je potrebno iskati drugje, izven človeka; na področjih, kjer naj bi bile korenine človekove subjektivnosti, v tistih strukturah, ki neodvisno od človeka proizvajajo misli, besede, navade in drže. V to smer se je začela razvijati kulturna, socialna, biološka in medicinska antropologija. Človek je nezaveden produkt vseh teh struktur. Po tej poti so nekateri prišli celo do trditve, da je človek privid, čista iluzija in da kot tak ne obstaja. Bog pa je seveda le odmev odmeva, še bolj neobstoječ od človeka.

Te radikalne pozicije o neobstoju človeka kot subjekta seveda ni bilo mogoče dosledno zagovarjati. Sama psihoanaliza in raznorazne moderne psihoterapije v svoji praksi predpostavljajo človeka kot subjekt, saj ga želijo osvoboditi nezavednih prividov in travm in ga narediti za avtonomno in odgovorno osebnost. Tudi misleci, ki so spočeli idejo o neobstoju človeka kot subjekta, so kasneje korigirali svojo pozicijo.

Nekateri teologi so na podlagi takih determinističnih predpostavk, ki so se počasi prikradle v vse pore današnje znanosti in so v marsičem oblikovale javno mnenje, izvajanja medijev, družbenih akterjev, predlagali, da je najbolje, da števec razmišljanja o človeku ustavimo in začnemo znova z ničlo, kar naj bi pomenilo: povrnimo se k "teocentrizmu", razumevanju človeka v luči Boga. Nemški teolog E. Jungel predlaga za izhodišče vsega razmišljanja o človeku gotovost vere in dosledno sprejetje božjega razodetja kot edine resnice o človeku. Samo v Bogu, ki prihaja človeku naproti, obstaja nova možnost za spoznanje samega sebe in za počlovečenje njegovega bivanja. V tej drži prepoznamo tipično protestantsko teološko misel. Kaj o tem lahko rečemo kot katoličani? O tem bo tekla beseda v nadaljevanju.

KONFERENCA O PREHRANI ORGANIZACIJE FAO

... DAJ(MO) JIM VSAJ VSAKDANJI KRUH!

Na konferenci, na kateri naj bi se zbrali 173 državnih delegacij in predvsem vsi predsedniki držav na svetu, so govorili o prehrani in lakoti v svetu. Vsi vidnejši predsedniki "bi se morali zbrati" smo napisali zato, ker se vrha o prehrani ni udeležil niti en predsednik najbolj razvitih držav na Zahodu, če odštejemo seveda državo gostiteljico - Italijo. Posebno v nebo vprijoče je bilo dejstvo, da se pogovorov o tem, kako bi v svetu izkoreninili sramoto razvitega sveta - lakoto, niso udeležili Američani z delegacijo na visoki ravni, ki bi jo moral voditi sam predsednik Clinton. V zameno so bili vsi predsedniki in najvišje, največkrat kar preštevilne, delegacije revnih držav, predvsem afriških, torej tistih, kjer je lakota najbolj pereč problem.

Danes je na svetu vsak dan izredno lačna skoraj milijarda ljudi, za osemsto milijonov ljudi se ve, da trpijo za lakoto in podhranjenostjo. Zastrahujoč je podatek, da vsako leto umre za lakoto 12 milijonov otrok, se pravi, da vsakih osem sekund umre za lakoto en otrok. V naslednjih treh tednih bodo samo v Zairu umrli otroci, katerih število je strašno veliko: 80 tisoč jih bo v naslednjih dvajsetih dneh umrlo za lakoto in boleznimi, ki jih lakota prinaša s seboj. 50 milijonov ljudi je vsak dan lačnih, sestradanih, drugih 750 milijonov ljudi je lačnih, a vseeno nekako preživi dan; večina jih živi skritih po barakah v Bangladešu, Indiji, Afriki, Južni Ameriki, sedaj tudi že na območju bivše Sovjetske zveze in v industrializiranih državah razvitega Zahoda.

Lakota je znamenje revščine, je ena najhujših krivic današnjega časa in ni v ponos nikomur, še najmanj premožnim državam.

Sveti oče Janez Pavel II. je imel na konferenci uvodni nastop. Odločno je podčrtal glavne linije evangelija in se zavzel za odpravo lakote in revščine v svetu. "Če nas je na svetu veliko, to še ne pomeni, da morajo zato nekateri stradati, drugi pa se lahko kopljejo v bogastvu!" je dejal sveti oče. "Velike razlike med revnimi in bogatimi so danes za človeštvo nevzdržne in krivične... Demografske politike posameznih držav morajo spoštovati dostojanstvo človeške narave in temeljne pravice vsakega človeka... Nujno je, da vsi čimprej najdemo sredstva in načine, s katerimi bomo poskrbeli za gotovo prehrano vseh ljudi na svetu, kajti prehrana je pomemben dejavnik za ohranjanje in dosego miru v svetu... Etika solidarnosti naj bo činitelj, iz katerega naj zraste sad gotove prehrane za vse ljudi na svetu... Skupaj delajmo brez prediha, da bo lahko vsakdo položil na mizo vsakdanji

Hrana ni vsem dana na krožnik...

V nedeljo, 17. novembra, se je s svečanim nagovorom italijanskega ministrskega predsednika Romana Prodiya v Rimu končala velika svetovna konferenca Organizacije združenih narodov za prehrano FAO.

kruh in ga bo lahko delil tudi z drugimi!" Seveda je tu navedenih samo nekaj misli sv. očeta, ki se je v svojem nagovoru še posebej ustavil pri pomoči beguncem na območju Zaira, Ruande in Burundija; dejal je, "da ne obstaja noben razlog, ki bi opravičil zamudo pri humanitarni pomoči ruandskim in zairskim beguncem in tistim iz Burundija." Sv. oče je del svojega govora posvetil državnikom razvitih držav, ki lahko zelo veliko storijo za lačne v svetu.

Veliko ljudi je pričakovalo govor kubanskega "komandanta" Fidela Castra, ki je sicer govoril zelo dobro (kot so dejansko skorajda vsi!), pokazati pa tudi on nima skoraj ničesar, saj je tudi Kuba med najrevnejšimi svetovnimi državami, in to ne samo zaradi ameriškega embarga. Edini iz manj razvitih držav, ki se je v Rimu lahko pohvalil s tem, da v svoji državi nima lačnih ljudi, je bil kitajski predsednik. Dejstvo, da na Kitajskem živi petina vsega človeštva (okrog 1,2 milijarde ljudi), da so vsi siti, pa čeprav nekateri le riža, mora dati vsakomur misliti!

Skratka: v Rimu so vsi govorili zelo lepo. Viskodoneče in polne lepih obljub so bile misli vseh nastopajočih, med katerimi omenimo še predsednika Slovenije Milana Kučana, ki je dobro rekel, da je Slovenija majhna država in bo zato po svojih močeh po-

magala revnim. V zaključnem dokumentu, ki so ga izdali že prej, ko so začeli s posveti, in je zato sad velikih kompromisov, so svečano zapisali, naj bi v naslednjih dvajsetih letih prepolovili število lačnih na svetu. Pravijo, da bi bil že velik uspeh, če bi bilo leta 2.015 na svetu samo še 400 milijonov ljudi, ki bi trpeli za lakoto. Morda je to res; res pa je tudi, da je sramota, da so nekateri - in med njimi ZDA na prvem mestu - govorili o tem, da mora biti tudi prehrana podvržena tržnim zakonitostim gospodarstva. Kako bodo reveži kupovali hrano, če nimajo še za kos kruha, tega ni povedal nihče!

Največja sramota rimskega srečanja organizacije FAO, ki naj bi skrbelo za odpravo lakote v svetu, je bilo prav dejstvo, da so bogate države poslale na srečanje svoje največkrat tretjerazredne delegacije, ki so povrh vsega še vsaka zase govorile drug jezik. Tako so imeli Nemci, Francozi, Američani itd. za odpravo lakote v svetu vsi svoj recept.

Grenak priokus srečanja o svetovni prehrani daje tudi zelo droben podatek o nakupovanju žene premiera iz Gabona, gospe Bongo. Medtem ko je njen mož v dvorani govoril o potrebah in lačnih svoje države, je gospa predsednica Bongo v slavni in zelo dragi ulici Condotti v Rimu potrošila za čevlje in obleke nad 35 milijonov lir. Bogati zares nimajo srca za revne, kaj šele za lačne!

BESEDA ŽIVLJENJA

JEZUS KRISTUS,
KRALJ VESOLJSTVA

SILVESTER ČUK

TVOJE ROKE SO
ČISTE, TODA PRAZNE

Papež Janez Pavel II. je v svoji prvi božični poslanici leta 1978 zapisal, da je "Božič praznik človeka", kajti po Kristusu, ki se je učlovečil, je "Bog izrazil svoje veselje nad človekom. Človeka se ne sme uničiti: ni dovoljeno človeka ponižati, ni ga dovoljeno sovražiti." To svoje globoko prepričanje je izpovedal tudi v svoji prvi okrožnici Človekov Odrešenik, kjer beremo misel, ki ga vodi pri njegovem služenju kristjanom in svetu: "Človek je prva pot, ki jo mora hoditi Cerkev pri izvrševanju svoje službe; on je za Cerkev prva in osnovna pot, ki jo je nakazal Kristus s skrivnostjo učlovečenja in odrešenja." Če bočemo biti pravi učenci Jezusa Kristusa, učlovečene Božje besede, se mora naša vera "učlovečiti": naučiti se moramo prepoznavati obličje Boga v obrazih ljudi okoli sebe. To nam z živimi slikami, vrednimi znamenitih fresk v Sikstinski kapeli, dopoveduje današnji evangelijski odlomek o poteku vesoljne zgodbe. Bogu pravilno služimo samo tedaj, če imamo odprto srce, oči in roke za ljudi, ki so v kakršnikoli potrebi ali stiski. "Resnično povem vam: kakoli ste storili enemu od teh mojib najmanjših bratov, ste meni storili" (Mt 25,40).

"Ali nas bo Jezus sodil samo po naši ljubezni do bližnjega, po telesnih delih usmiljenja?" se sprašuje p. Albin Škrinjar v premišljevanju o sodnem dnevu. "Kje je ljubezen do Boga, kje naše dolžnosti do njega? Brez dvoma bo vse to tudi predmet božje sodbe, a Jezus se boče v svojem opisu omejiti na poglavitno: na ljubezen. Tudi boče poudariti, da brez ljubezni do bližnjega ni ljubezni do Boga. Povedati boče, da je ljubezen prva... Kdor ne ljubi brata, ne ljubi Jezusa. Naš brat je Jezusov brat. Tudi v najmanjšem bratu moramo gledati Jezusa. Jezus, od katerega smo dobili neizmerno zaklade, je v osebi našega brata hvaležen za kos kruha, za čašo vode, za kratek obisk. To je dejstvo, to je gola resnica, ki se bo razglasila kot najvažnejša na edini -generálni skupščini- vsega človeštva. Ali sploh kaj vemo o Jezusu: ako se še nismo naučili bratske ljubezni, kakršno od nas zahteva?"

Novi Katoliški katekizem Cerkev pravi: "Ravnanje z bližnjim bo razodelo sprejetje ali odklonitev milosti in božje ljubezni... Z odklonitvijo milosti v tem življenju se vsakdo že sam sodi, prejme po svojih delih in se more celo za večno pogubiti, če zavrača duba ljubezni". V skladu s tem lahko mirno rečemo, da je vsak človek, ki nam je poslan na pot življenja, dejansko od Boga ponujena milost, da mu izkažemo dejavno ljubezen.

Francoski apostol gobavec Raoul Follereau je v svoji knjižici Ljubezen bo rešila svet zapisal tole: "Sanjalo se mi je: neki človek je prišel pred Gospodov sodni stol. »Moj Bog, spolnjeval sem tvoje zapovedi, storil nisem nič nečastnega, nisem bil budoben in nevaren. Gospod, moje roke so čiste.« Bog mu odvrne: »Seveda, seveda so čiste, popolnoma čiste so, so pa tudi popolnoma prazne.«"

In kakšne bodo moje, tvoje roke, ko prideva pred Boga?

NA DOLENJSKEM GRADIJO KARMELIČANKE NOV SAMOSTAN

MARIJA PRIMC

dograjeni samostan blagoslovljen prihodnje leto maja.

Načrt za gradnjo samostana, ki je sedaj pod streho, a so potrebna še notranja dela, je izdelal dipl. inž. Karel Gregorc, projekti so delo Jožeta Kastelca iz Novega mesta. Graditelj je domači zasebnik GPG d.n.o. Tehnika, nadzor nad gradnjo pa opravlja Stane Udovič iz Mirne peči. Denarni viri za gradnjo samostana so darovi dobrotnikov doma in v tujini.

Samostan, ki je predviden za 13 sester karmeličank, je grajen v obliki dveh traktov. Povezuje ju bivalni prostor celice. En trakt je kapela (zunanja za zunanje ljudi, notranja za redovnice); v drugem traktu so govorilnica za obiske in delovni prostor sester.

Ko bo samostan zgrajen, bodo že lahko sprejete nove kandidatke. Za vstop v karmelski samostan se zanima že več mladih deklet. Sedaj pa so v Mirni peči štiri karmeličanke

iz reda Preblažene Device Marije s Karmelske gore. Ustanoviteljica karmeličank je sveta Terezija Jezusova, učiteljica Cerkev iz Avila. (Red nosi ime po gori Karmel v Palestini). Prvi dve karmeličanki sta kmalu po prihodu v Mirno peč začeli peči hostije, prati cerkveno perilo in krasiti sveče. Poleg tega obdelujejo zelenjavni vrt za svojo porabo. V glavnem pa je dolžnost sester karmeličank molitev, ki izhaja iz redovnih pravil. Kot pravijo, so zelo hvaležne vsem dobrotnikom in imajo zanje stalne devetdnevne po namenu za dobrotnike.

5

ČETRTEK
21. NOVEMBRA
1996

ČEŠKI KRATKI FILMI V TRSTU

DAVORIN DEVETAK

Prejšnji teden si je bilo mogoče ogledati v Trstu izbor risank in kratkih animiranih filmov slovite češke šole animiranega filma. V sklopu niza Trieste Contemporanea, ki predstavlja glasbo, umetnost in kulturo iz vsega srednjeevropskega prostora, je bil tokrat na sporedu filmski program, namenjen odraslim gledalcem in tudi šolam. V tržaški poštini palači pa je na ogled vse do 1. decembra lepa razstava o lutkah, gledaliških maketah, kulisah in originalnih risbah, ki so služile za realizacijo filmov.

Mladi, tudi slovenskih osnovnih in srednjih šol, so si na matinejah lahko ogledali živobarvne animirane lutke in papirnatne junake, ki jih na domačih tv zaslonih drugače ne vidijo. T.i. češka šola animiranega filma je zelo uveljavljena

v svetovnem filmu ob ostalih glavnih produkcijskih centrih: seveda Disneyevi tovarni sanj, sodobnih japonskih hiperprodukcijah, tradicionalnih francoskih in italijanskih risankah (npr. Bruno Bozzetto) in ostalih, vzhodnih evropskih šolah.

Zlasti animirane lutke Jirija Trnke (Hudičev mlin in Pesem prerije) in tudi njegove prefinjene risanke (Zlata ribica) so izzvale v mladih navdušenju in soudeležbo. Prav tako so bili dobro sprejeti zahtevnejši montažni oz. kolažni filmi drugega mojstra Jana Švankmajerja (*Historia naturalis*, J.S.Bach: Fantasiag-mol), ki so s svojo razmišljujočo na-

ravnostjo bili primerni tudi za odrasle gledalce.

Češke filme, ki smo jih videli, odlikujejo toplina, har-

monija, nedvoumen čar in čut za ironijo. Z razliko od ostalih omenjenih vzorcev, kjer pridejo preveč v ospredje pretirana sladkobnost (Disney), nasilnost (japonski filmi) ali turobnost (vzhodne šole), vnašajo češki filmi v gledalca prosojnost in radoživost, pa čeprav včasih zaviti v značilno slovensko čustvenost in otožnost.

Pri vsem imamo le eno - kritično - pripombo. Predvajanja v tržaškem kinu Excelsior so bila premalo ali prepozno reklamizirana, tako da si jih ni ogledalo še večje število gledalcev. V splošnem navalu *made in Japan* ter *made in Hollywood* slikanic po tv je prava škoda, da niso imeli zlasti naši mali priljubljeni občudovati pravih biserov animirane in risane umetnosti. Upati je, da bodo programerji raznih tv (tudi naše slovenske v Trstu) prej ali slej posegli tudi po teh in jih prikazali.

MLADI PIANISTI V VRTOVJIH SV. FRANCIŠKA

Frančiškanski samostan na Kostanjevici je že tretje leto prizorišče raznih kulturnih, predvsem glasbenih pobud.

Prejšnji tork smo se poslušalci s tostran in onstran meje zbrali na prvem večeru letošnjega cikla, ki so ga oblikovali pianisti šole prof. Sijavuša Gadžijeva. Tudi nastopajoči, Mateja Gruntar in Miha Štokelj iz Nove Gorice ter Valentina Pavio iz Gorice, so tako simbolično oblikovali večer v smislu spoznavanja in povezovanja kulturnih realnosti ob meji. Topla beseda Alenke Saksida, ravnateljice novogoriškega Kulturnega doma in ideatorja tega cikla, je vsem prisotnim izzvenela kot iskrena želja, da bi razgibali in valorizirali vse pozitivne sile, ki živijo in delujejo v tem prostoru.

Pianiste iz šole prof. Gadžijeva smo že večkrat poslušali v zadnjih dveh letih in moramo priznati, da vedno znova presenetijo: zahtevnost skladb, kultura zvoka, poustvarjalno dozorevanje so le nekatere od odlik, ki

jih lahko beležimo od nastopa do nastopa.

Petnajstletna Mateja Gruntar (E. Grieg: Suita "Holberg" op. 40) in Miha Štokelj (P.I. Cajkovski: Dumka in F. Liszt: Koncertna etuda v Des-duru) sta z mladostno zanesenostjo predstavila svoj program in še dala čutiti tiste prvine, ki so ob nadaljnjem študiju gotovo garancija, da se lahko razvija v zanimive ustvarjalne osebnosti.

Valentina Pavio je zaigrala Haydnove Variacije v f-molu, Schumannovo *Novoletto* v fis-molu in *Dva sarkazma* Prokofjeva, program, ki bi s kakšnim dodatkom lahko predstavljal zaokrožen samostojni recital. Igrala je suvereno, z veliko pozornostjo do stilne interpretacije skladb iz različnih obdobij. Valentina Pavio je gotovo nadarjena pianistka, ki pa se zaradi različnih zanimanj - poučuje na SCGV Emil Komel in študira politične vede na tržaški univerzi - doslej ni odločila za koncertno pot, vendar dosega njen odnos do instrumenta in znanje že profesionalne dimenzije.

SK

S 1. STRANI

PRED NOVO VLADO V SLOVENIJI

Izmed devetdesetih poslancev je samo sedem žensk. Narodni manjšini pa sta dobro zastopani. Ob zajamčenih sedežih so bili na strankarskih listah izvoljeni še nekateri, med Italijani poslanec liberalnih demokratov in poslanec Združene liste. Za izvolitev zajamčenega zastopnika italijanske manjšine so bili vpisani v volilni imenik 2.604 volilci, te možnosti pa se je poslužilo le 1.707 upravičencev. Prvič pa je bil izvoljen tudi zastopnik slovenskega zdomstva, in sicer Marjan Schiffrer iz Argentine na listi SKD.

Zdaj se začne težavno obdobje oblikovanja nove koalicijske in umestitve Državnega zbora ter vseh njegovih teles. Volilne zgodbe pa se še niso končale, saj bodo 8. decembra referendum o čisto različnih predlogih za temeljni preosnovno sedanjega volilnega sistema.

BOGATA REVIIJA

NOVEMBRSKO OGNJIŠČE

JURIJ PALJK

Novembrska številka Ognjišča prinaša spet veliko lepega branja. Reviji žepnega formata je s časom uspelo najti samosvojo likovno podobo, ki je že postala sinonim za dobro oblikovanje slovenskih revij. Bogati jo vrsta barvnih fotografij, ki so uglašene na temo, ki se giblje v trikotniku mladost-upanje-narava. V tokratni številki Ognjišča je pismo meseca posvečeno težavam Miroslave, katere družina razpada, saj v njej ni več miru in harmonije. Oče urednik, kot se podpisuje urednik Franc Bole, ugotavlja v odgovoru, da je danes dejansko vsaka družina v večji ali manjši krizi. V rubriki *Gost meseca* je tokrat predstavljen urednik Pavlihe in Cicibana, znani karikaturist Božo Kos, brat znanega jezuitskega misijonarja in pesnika na Japonskem. Sledi stran, posvečena nedavno umrlemu dr. Antonu Trstenjaku, takoj za njo pa rubrika *Prijatelj Radia Ognjišče*. V rubriki *Dogodek* predstavljajo z barvnimi fotografijami mednarodni simpozij o Svetem pismu v Ljubljani. Mladi iz Slovenj Gradca v rubriki *Jaz mislim tako* govorijo o smrti. V tej številki je seveda tudi nekaj življenjskih zgodb, ki predvsem mlade privlačijo in jih zvečuje pišejo tudi sami mladi. V nikdar dovolj brani rubriki *Preizkušani bratje* je tokrat pogovor z invalidko Otilijo Kolenc iz Pirana.

Po kratkih novicah, ki jih spremlja barvna fotografija, je še rubrika *Sluke govorijo*, posvečena bližnjemu Ročinju, starodavni vasi iz Posočja. Prof. Franc Kralj, zgodovinar in cerkveni arhivar koprške škofije, odgovarja Primožu Krečiču na vprašanja o primorski Cerkvi v kleščah diktatur; iztočnica za pogovor je bil nedavni seminar zgodovinarjev v Gorici, ki se ga je slapski župnik Kralj aktivno udeležil. Neutrudni Silvester Čuk je tudi za to številko pripravil poročilo o enem od papeževih potovanj, tokrat v Francijo. V svoji izredno dobri in cenjeni, ažurni rubriki o knjigah *Priporočamo*, berite piše tokrat Čuk o Jakličevi knjigi o misijonarju Knobleharju, o knjigi Cvetaka Zagorskega *Cena ljubezni, cena prijateljstva* in o knjigi *Kremplin* Dese Muck. Kot vedno je Čuk inciziven in zna iz vsakega avtorja potegniti najboljše. V *Popevki*, rubriki o lahki glasbi, je predstavljena italijanska pop-zvezdnica mednarodnega slovesa in nežnega glasu Laura Pausini; sledijo še zapisi o Stični in rubrika *Iz našega sveta* ter seveda nepogrešljiva *Pisma*, rubrika pisem mladih. Sportni portret Ognjišča je tokrat posvečen Katarini Srebotnik, tenisačici lepih upov in še večjih obetov. Na koncu povejmo še to, da za lep oblikovano Ognjišče skrbi na računalnikih mladi Marko Čuk.

Da pri Ognjišču dela veliko mladih po srcu, je razvidno povsod: Ognjišče namreč kar brizga iz svojih strani mladostno prešernost in veselje!

OB 280-LETNICI KONCA VELIKEGA TOLMINSKEGA PUNTA

KRVAVEČI PREČRTANI PAPIR (3)

JANEZ DOLENC

Prišlo je leto puntarskih obletnic 1773. Tudi v Tolminu je bila 29. aprila javna proslava velikega punta. Na predvečer je bila v kinogledališču predstava Tržaškega gledališča *Tolminci*, ki jih je po Preglju dramaturgiral Mitja Mejak. Na dan proslave so odkrili pred muzejem puntarski spomenik s plastiko Toneta Kralja. Odbor za proslavo je založil ponatis Gradnikovega sonetnega cikla *Tolminski punt* in zbornik *Veliki tolminski punt leta 1713* (Izbor gradiva), ki ga je izdal Goriški muzej in odlično uredil Branko Marušič. Le-ta je tudi napisal natančno dokumentirani temeljni članek o poteku punta; posebno važen pa je njegov sestavek *Zgodovinska literatura o tolminskem punku*. V Tolminu je bilo tedaj več razstav, posvečenih punku; šole so pa izdale puntarske številke svojih glasil.

Dve leti kasneje je izšel drugi *Tolminski zbornik* z razdelkom *Stara pravda*. V njem je velikemu punku posvečena moja pesem *Tolminska balada 1714*, ljudska pesem *Prapjici puntarji* ter reprodukcija oljnih slik Milana Mikuža *Sestanek tolminskih puntarjev na Mengorah* in Toneta Kralja *Srečanje tolminskega grofa Coroninija s tolminskimi puntarji v Solkanu 27.3.1713*. Na ovitku pa je objavljen novi tolminski grb grafika Janeza Trpina s puntarskimi simboli in letnico 1713. Kot urednik zbornika sem v uvodu zapisal, da dr. Grafenauer še ni mogel pripraviti članka na podlagi leta 1973 odkritega obsežnega gradiva o velikem punku v graškem deželnem arhivu; bo pa to temeljiteje v prihodnjem tolminskem zborniku.

Leta 1980 me je naprosil tržaški komponist Ubald Vrabec, da naj mu napišem libreto za opero o velikem tolminskem punku. V pol leta sem mu to pripravil na osnovi Pregljevega romana in novejših virov; izbrala sva naslov *Tolminski puntarji*, ki je bil v rabi tudi v uradnih aktih. Vrabec je najprej izdelal klavirsko in vokalno osnovo, do leta 1986 pa še instrumentacijo. Opera je bila 1989 delno izvajana v koncertni obliki.

Po nastanku naše samostojne države je avstrijski Inštitut za vzhodno in jugovzhodno Evropo razpisal enomesečne

štipendije za raziskave v Avstriji. Jaz sem že dalj časa zbiral gradivo o svojem sovaščanu, začetniku slavistike v Gradcu dr. Gregorju Kreku. Za dopolnitev gradiva o njem sem dobil to štipendijo in jo izkoristil v marcu 1992, pol meseca na Dunaju in pol meseca v Gradcu. Delal sem vse delavnice od jutra do večera, pol za Gr. Kreka, pol pa za raziskavo o velikem tolminskem punku, ker sem za pripravo Pregljevih *Zbranih del* želel izvedeti resnično podobo punta. V Dvornem arhivu sem res našel 7 fasciklov (3632 listov) gradiva, težko berljivega v starinski gotici, a približno tretjina aktov je v laže čitljivi italijansčini. Spričo obsežnosti gradiva mi je zmanjkovalo časa, vendar sem prelistal vse fascikle in delal izpise ter beležke. Peti fascikel s 590 listi iz l. 1714 sem na hitro preletel zadnji dan pred odhodom z Dunaja. Ni čudno, da sem prezrl 428. list, grdo napisan in delno prečrtan, saj sta ga že tudi pred mano prezrla dva pregledovalca. Odpeljal sem se v Gradec in tudi tam v Deželnem arhivu pregledal 4 fascikle (2667 listov), ki jih je l. 1975 odkril dr. Jože Koropec, ko je iskal gradivo za štajerske punte.

DALE

POGOVOR / MAG. EGON PELIKAN

FAŠIZEM POD SLOVENCMI

IVAN ŽERJAL

V ponedeljek, 18. novembra, so v Peterlinovi dvorani Društva slovenskih izobražencev predvajali dokumentarec *Fašizem pod Slovenci*. Delo je predstavil zgodovinar mag. Egon Pelikan, ki smo mu ob tej priložnosti postavili nekaj vprašanj.

Kako je prišlo do realizacije dokumentarca *Fašizem pod Slovenci*?

Bilo je tako: privatnemu podjetju Kinostudio v sodelovanju s TV Slovenija so odobrili projekt o snemanju filma *Fašizem pod Slovenci*. Tako so pri podjetju začeli s pripravami. Potem ko sem jih spoznal - bil je sicer neki moj stari kolega iz študentskih let - sem ugotovil, da bi lahko bistveno pomagal oz. pripomogel k nastanku tega projekta. Z Markom Radmilovičem sva se odločila, da bova film naredila skupaj. Vanj sem vključil tudi svoje raziskovalno delo, saj to, kar je prikazano v filmu, je v bistvu tudi predmet moje doktorske disertacije na filozofski fakulteti v Ljubljani. Tako smo združili znanstveni in novinarski pogled. Zdi se mi, da nam je dovolj uspelo biti po svoje drugačni: po eni strani se ukvarjati z novimi dejstvi, t.j. o tajni krščansko-socialni organizaciji za obrambo slovenstva v nekdanji Primorski, po drugi pa prikazati odnos Slovencev do fašizma. Nalašč smo izpustili nekatere stvari: prvi in drugi tržaški proces smo samo omenili, nismo omenili nekaterih klasičnih oz. simbolnih zgodb, o katerih že dovolj vemo, in smo se omejili na nove stvari.

O čem govori delo?

Delo govori o delu nepoznane primorske zgodovine. Nepoznane zato, ker ni bilo virov. Dr. Milica Kacin Wohinz je npr. v svojem življenjskem delu obdelala celo paleto teh političnih organizacij, toda o krščanskih socialcih in Zboru sveče-

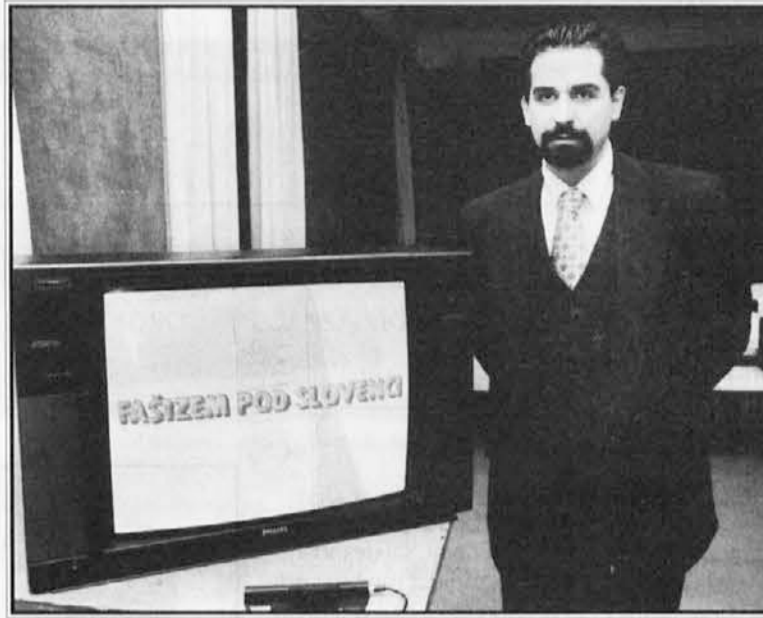

FOTO KRUMA

nikov sv. Pavla, ki se mi zdi, da je bila za narodnoobrambno delo na Primorskem bistvena in nosilna organizacija, ni bilo virov. Virov ni našla niti v Rimu, ker je bila italijanska tajna policija toliko nesposobna, da ji v celotnem obdobju med obema vojnama ni uspelo odkriti tajne organizacije in Zbora svečnikov sv. Pavla ter njunega narodnoobrambnega dela. Dosti je vedela o tem, razkrila pa ju ni.

Zakaj tak naslov?

Kot ste videli, je naslov *Fašizem pod Slovenci* danes v tej dvorani (v ponedeljek, 18.11., v DSI, op.p.) sprožil celo vrsto polemik. Nekateri so celo zapustili dvorano, češ da hočem s tem povedati, da fašizem ni naredil nič hudega. Vendar nisem mislil ničesar takega. Hotel sem pač povedati, da se niso uresničila pričakovanja fašističnih oblasti, ki so mislile, da bodo s sistemom državnega terorizma absolutno zlomile voljo do narodne samobitnosti in odpora pri Slovencih. Enostaven dokaz za to je vsesplošna ljudska vstaja.

Koliko gradiva je še neraziskanega?

Težko je to reči. Gradiva je dosti in gotovo sega na zelo različna področja: tu je delovanje Besednjaka in Vilfana na manjšinskem kongresu, delovanje tajne organizacije in Zbora svečnikov sv. Pavla, še prej razdelitev političnega društva Edinost itd. Skratka gre za številne teme, ki se odpirajo in so vedno nove; mislim, da bi nekaj ljudi lahko imelo s tem deset let raziskovalnega dela.

Bodo temu sledili še drugi dokumentarci?

Upamo, da bo vse šlo po sreči in da se bomo lotili še enega dokumentarca. To pa še ni gotovo; treba bo videti, kako se bo odzvala televizija. Sedaj bomo komaj predložili ponudbo za snemanje novega filma. Ta pa ne bo govoril o primorski zgodovini: radi bi se namreč posvetili državljski vojni v Sloveniji.

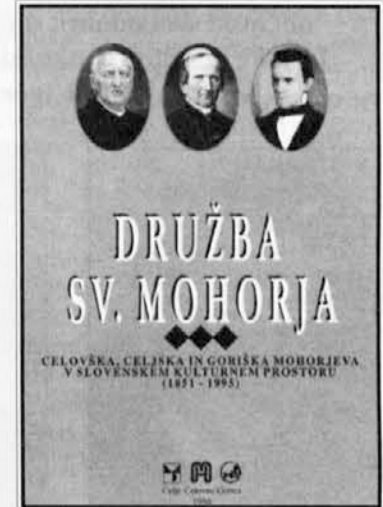
Hvala za pogovor.

ZGODOVINA DRUŽBE SV. MOHORJA

V teh dneh prihaja med nas lepo oblikovana knjiga z naslovom *Družba sv. Mohorja*, ki so jo izdale vse tri sestrsk Mohorjeve družbe: Celovška, Celjska in Goriška Mohorjeva družba.

Knjiga nosi podnaslov *Celovška, celjska in goriška Mohorjeva v slovenskem kulturnem prostoru 1851-1995*. Predgovore knjigi so napisali mariborski škof in Slomškov naslednik dr. Franc Kramberger, Jože Kopeinig, predsednik Mohorjeve družbe v Celovcu, Hieronim Žvegljč, predsednik celjske MD in msgr. Oskar Simčič za Goriško Mohorjevo družbo.

Na predstavitvi knjige, ki bo konec tedna v Brdih, bodo o knjigi kaj več povedali sami avtorji, mi pa lahko že sedaj povemo, da so besedilo uskladile vse tri Mohorjeve družbe; zgodovino Celovške Mohorjeve je napisal dr. Valentin Inzko, zgodovino Celjske MD je pripravil dr. Marijan Smolik, medtem ko je zgodovinski oris Goriške Mohorjeve družbe pripravil dr. Branko Marušič. Vsa tri besedila so strnjena v bogat in enoten zapis, ki ga je vredno prebrati, saj velja Mohorjeva družba še danes - in to upravičeno - za eno temeljnih izdajateljskih knjižnih založb na Slovenskem. Mohorjevo družbo so ustanovili že pred letom 1851, pa čeprav ta letnica velja za njeno ustanovitev, ker so takrat izdali prvi dve knjigi. O zgodovini Mohorjeve boste več prebrali v sami knjigi; lahko povemo samo še to, da je bil med njenimi pobudniki sam svetniški škof Slomšek, ki si je že kot mlad izobraženec želel, da bi slovenski ljudje imeli svojo knjižno založbo, katere glavni cilj naj bi bil

širjenje slovenskega jezika med ljudmi in izobraževanje. Da imamo danes tri Mohorjeve družbe, je kriva zgodovina, ki je Slovence razdelila na več držav; nujnosti takratnih časov pa so zahtevale, da so svojo Mohorjevo družbo ustanovili najprej na Prevaljah in potem v Celju. Primorski Slovenci, ki smo v času fašizma ostali odrezani od matice, pa smo svojo Mohorjevo družbo ustanovili v Gorici. Kako veliko delo je opravila pred drugo vojno in po njej, ni potrebno posebej razlagati; dr. Branko Marušič je znal to temeljito prikazati, saj je že od mladosti navezan na Goriško Mohorjevo družbo.

Zgodovinskemu pregledu sledi še pregled dosedanjih izdaj Mohorjeve družbe Celovce, Prevalje, Celje, Ljubljana, Gorica. Pregled je prava plejada slovenskih knjig in je primerno urejen, tako da bo v prihodnosti prav gotovo koristil tako ljubiteljem knjig kot tudi raziskovalcem in zgodovinarjem. V knjigo so vključili tudi imensko kazalo avtorjev. Vsakdo, ki bo hotel vedeti kaj več o Mohorjevi družbi, bo odsej moral segati prav po tej knjigi.

-JUP-

POLITIČNO IN KULTURNO ŽIVLJENJE GORIŠKIH SLOVENCEV MED OBEMA VOJNAMA (6)

BRANKO MARUŠIČ

Estetski razlogi so odstopali mesto drugim, za obstoj naroda važnejšim problemom. Bevku so se pridružili Damir Feigl, Andrej Budal, Filip Terčelj, Andrej Pavlica in drugi. Posamezne knjige so bile zaplenjene in vsaka je imela prav svojevrsten razlog. Tako je bila Jurčičeva povest *Rokovnjači* zaplenjena z razlogom, da je pisatelj onstran meje (takrat, leta 1932, je bil že preko 60 let mrtev), knjiga Emila Komela *Harmonija* (1934) pa zato, ker bi lahko služila tajnim cerkvenim pevskim šolam. Pisatelj Bevk je bil pomladi leta 1934 obsojen na tri leta konfinacije, a se je vrnil po 4 dneh zaradi intervencije slovenskega in italijanskega PEN-kluba (Marinetti). Toda pisatelj je znova moral v konfinacijo leta 1940 in bil spet zaprt oktobra 1942. Takih usod je tudi med ljudmi, ki so še nekaj delovali na kulturnem področju.

Podobno, kot je književno ustvarjanje potekalo v izrazito samohranitvenem zagonu, velja tudi za glasbeno, zlasti za ustvarjanje Vinka Vodopivca, Ivana Laharnarja, Davida Doktoriča. Med glasbeniki se bomo spomnili Lojzeta Bratuža in njegove mučeniške smrti. Gledališko delovanje v Gorici je zamrlo z ukinitvijo društev. Slikarsko delo med Slovenci

na Goriškem označujejo avantgardni nastopi v začetku dvajsetih let; omenimo le Vena Piona, Lojzeta Spazzapana in Ivana Čarga. Prav na tem področju so Slovenci v povojnih letih sodelovali z Italijani. Narodno-ohranitveno delo je s poslikavami cerkva na Primorskem opravil Tone Kralj, ki ni bil Goričan po rodu. Tudi France Gorše, kipar in grafik, ki je deloval na Primorskem nekaj let, je prišel iz Jugoslavije. Na znanstvenem področju ni bilo veliko ustvarjalcev. Upokojeni notar Miroslav Premrou se je predajal zgodovini in objavljal v italijanskih domoznanskih revijah, z zgodovino se je ukvarjal Rado Bednarik; goriški slovenski pravniki so objavljali v tržaškem *Pravnem vestniku*, dokler ni bila revija leta 1928 zatrta. Zdravstvena strokovna pisca sta bila Just Bačar in Josip Potrata, o veterini je pisal Anton Ravnik. Pravne probleme je obravnaval Josip Bitežnik. O kmetijskih problemih je pisal predvsem Josip Rustja. Več je bilo avtorjev nabožnih in liturgičnih del, kot sta Mirko Brumat in Andrej Pavlica. Josip Nemeč se je posvečal slovarkemu delu in učbenikom slovensčine za Italijane, podobno tudi Anton Kacin. Nekateri izmed teh ustvarjalcev so se po letu 1930 umaknili iz Italije.

V poglavje kulturne dejavnosti sodi tudi problem slovensko-italijanskega sodelovanja na kulturnem področju. Najbolj plodovit je bil čas po prvi vojni, ko se razvijajo stiki med slovenskimi in italijanskimi avantgardnimi umetniki s področja likovne umetnosti in glasbe. Na semifuturističnem večeru v Gorici leta 1923 z udeležbo pesnika Marinettija je sodeloval tudi glasbenik Marij Kogoj. Leta 1924 je goriška

umetnostna razstava vključila tudi dela Slovencev. V sklop takega prepoznavanja in sodelovanja sodi tudi Resov zbornik Dante, izšel je najprej v slovenskem, nato v italijanskem jeziku v Gorici (1923). Leta 1925 je v Gorici izšel prvič v slovenskem prevodu Manzonijev roman *I promessi sposi*; prevod bi lahko napovedal, da bo Gorica postala posrednik med italijansko in slovensko književnostjo, če že ne med kulturama. Toda do tega ni prišlo, čeravno sta goriški osrednji slovenski založbi prevajali tudi italijanske avtorje (G. Verga, G. Deledda). Politične razmere so krojile tudi morebitne take pobude. Na znanstvenem področju sta le H. Tuma in M. Premrou objavljala v italijanskih znanstvenih revijah. V italijanščini so izšle disertacije slovenskih piscev (R. Klinec). Slovenci so objavili nekaj učbenikov za učenje slovenskega jezika za Italijane (A. Kacin, J. Nemeč).

V obravnavanem času se kulturno življenje deli na dve razdobji. Velik del dvajsetih let delujejo Slovenci lahko še legalno; potem ko so javni nastopi prepovedani, je edini znak kulturnega delovanja le še slovenska knjiga in razmere so podobne tistemu, kar je v poslanski zbornici 13. maja leta 1926 napovedal dr. Besednjak: "Ko bodo naše šole vse odpravljene in učitelji odstavljeni, se bo spremenila sleherna slovenska družina v šolo in vse matere in vsi očetje bodo postali učitelji, ki bodo prenašali iz roda v rod naš jezik in narodno zavednost".

KONEC

RESOLUCIJA TRŽAŠKEGA OBČINSKEGA SVETA O TKB

V torek, 12. novembra, je tržaški občinski svet odobril resolucijo o krizi Tržaške kreditne banke, ki jo je predlagal svetovalec DSL Igor Dolenc.

Peter Močnik

Andrej Berdon

Besedilo resolucije, ki so ga enotno odobrili v torek, se glasi:

Tržaški občinski svet ugotavlja, da ima in da bo še imela dramatična kriza Tržaške kreditne banke - referenčne institucije za slovensko manjšino - zelo hude posledice za družbeno-ekonomsko in produktivno tkivo Trsta. Ni dvomov, da mora sodna oblast razčistiti dogajanja in razkriti ozadje, odgovornosti in potuho, ki so povzročile krizo banke.

Situacija še ni jasno definirana, ker obstaja razpoložljivost slovenskih in hrvaških bank, ki so imetnice depozitov v TKB, da prispevajo k manj travmatičnim rešitvam, kot bi bila prisilna likvidacija. V vseh teh letih se je razvilo bogastvo znanja in poklicne strokovnosti, ki je omogočilo banki spodbujanje obmejnih in mednarodnih izmenjav, zato tega znanja ne gre na noben način razpršiti prav v trenutku, ko velike spremembe na evropski politični sceni odpirajo Trstu nove gospodarske perspektive.

Tržaški občinski svet je tudi mnenja, da bi lahko prisilna likvidacija povzročila zelo hudo krizo v vseh podjetjih, ki bi morala v zelo kratkem času vrniti banki kredite.

Zaradi vsega tega občinski svet soglasno obvezuje župana Riccarda Illyja, da se angažira na vseh ravneh in zahteva v najkrajšem času sklepe o usodi banke, ki naj vsebujejo konkretne pobude za zaščito interesov varčevalcev in hkrati konkretne pobude za reševanje sistema podjetij, ki so finančno izpostavljena do Tržaške kreditne banke.

Svetovalca SSK Močnik in Berdon sta se kritično izrekla o končnem besedilu resolucije. Berdon je pred glasovanjem zapustil dvorano, Močnik pa je za resolucijo glasoval le zaradi svoje institucionalne odgovornosti kot

tajnik stranke. Svetovalca SSK sta izdala tiskovno poročilo, ki se glasi:

Podpisana svetovalca SSK na listi ApT v tržaškem občinskem svetu v zvezi z resolucijo o krizi TKB, ki je bila odobrena v občinskem svetu dne 12.11.1996, podčrtujeta pomembnost dejstva, da se je tržaški občinski svet izrekel o tako pomembnem problemu za krajevno gospodarstvo in še posebej za slovensko manjšino.

Obžalujeta pa, da se je iskala rešitev pri najnižji ravni, ki jo je postavila krajevna nacionalistična desnica, katere glasovi so se pridobili brez diskusije, a za ceno izločitve dveh temeljnih točk.

Mnenja sva, da je bilo potrebno podčrtati brez pomislekov nasprotovanje celotnega mesta likvidaciji banke, in to iz več razlogov, ki so bili napisani tudi v izjavi, ki jo je prinesla delegacija uslužbencev: zaščita delovnih mest, zaščita upnikov, zaščita delničarjev in obvezničarjev, ki so vložili svoje prihranke v banko, zaščita trgovcev in malih podjetnikov, ki so danes onesposobljeni pri vsakdanjem delu.

Podoben pomen je imela opomba, da je potrebno spoštovati mednarodne pogodbe, ki dajejo banki posebno vlogo in položaj, saj je bila in mora ostati banka v korist slovenske manjšine v Italiji.

Podpisana svetovalca sta poskusila na vse načine vnesti v resolucijo omenjeni opombi, toda zaman, zato ni preostala druga izbira kot nesodelovanje pri glasovanju oz., za tistega, ki nosi tudi institucionalno odgovornost v stranki, da podpre resolucijo samo zaradi zahteve večine in socialnih sil po enotnosti pri zadevi, čeprav se ni strinjal z vsebino in metodo, ki delno nasprotujeta dosedanji diskusiji.

Prvi krog volitev za obnovo tržaškega pokrajinskega sveta in miljskega občinskega sveta ni določil zmagovalca, tako da bomo morali še enkrat na volišča, in sicer 1. decembra, ko bo na vrsti balotaža med dvema najbolje uvrščenima kandidatom.

Takoj je treba opozoriti na dejstvo, da je šlo na volišča le okoli 55% volilnih upravičencev. To velja zlasti za tržaško občino, kjer je šlo volit 53% upravičencev, medtem ko je bil odstotek v okoliških občinah znatno višji. Tako nizko volilno udeležbo si opazovalci razlagajo na različne načine: morda je temu botrovalo predolgo obdobje komisarke uprave ali pa je bila uspešna tista propaganda, ki cilja na ukinitve pokrajine ali pa na njeno združitve z drugimi upravnimi enotami. Nekateri so tudi mnenja, da so doma ostali povečini levosredinski volivci, ki so bili prepričani, da bo desnosredinski blok zmagal že v prvem krogu.

To strankam Pola svobosčin ni uspelo, pa čeprav le za las. Desnosredinski predsednik kandidat Renzo Codarin je prejel okoli 48% glasov, kandidatka levosredinskega bloka Adele Pino pa krepko zaostaja za njim, saj je zbrala okoli 27% glasov. Napredovala je Stranka komunistične prenov: njen predsedniški kandidat Dennis Visioli je prejel 11% glasov. Severna liga je nazadovala, saj je zbrala okoli 7% glasov, ostale liste pa so prejele malo ali skoraj nič.

V Miljah je v prvem krogu največ glasov (skoraj 38%) zbral županski kandidat desnosredinskega Pola svobosčin Roberto DiPiazza. Kandidat levosredinskega kartela Oljke Giorgio Rossetti je prejel skoraj 31% glasov, kandidat liste Naprej Milje (v bistvu SKP), bivši župan Sergio Milo pa skoraj 18% glasov. Severna liga je prejela nekaj več kot 7% glasov, ostale liste pa manj.

Jasno je, da bo od dogovora med levo sredino in SKP sedaj odvisno, če bo levosredinskim silam uspel preobrat v drugem krogu. To je možno predvsem v Miljah, kjer razlika med glavnima kandidatom ni tako velika. Proble-

VOLITVE / POKRAJINA IN MILJE

1. DECEMBRA VSI NA BALOTAŽO!

IVAN ŽERJAL

IZIDI PRVEGA KROGA VOLITEV V TRŽAŠKI POKRAJINSKI SVET

RENZO CODARIN	ADELE PINO	DENNIS VISIOLI
48%	27%	11%

IZIDI PRVEGA KROGA VOLITEV V MILJSKI OBČINSKI SVET

ROBERTO DIPIAZZA	GIORGIO ROSSETTI	SERGIO MILO
38%	31%	16%

Vladimir Vremec (levo) bo predstavljal SSK v novem pokrajinskem svetu. Danilo Šavron pa je bil z velikim številom preferenc izvoljen v miljski občinski svet.

matično bo to izvesti na pokrajinski ravni, saj desnosredinski kandidat močno vodi s prednostjo 21%. Veliko bo odvisno tudi od tega, če bo odstotek volivcev tudi v drugem krogu ostal isti ali če bodo tisti, ki so v nedeljo ostali doma, šli na volišča.

Kar se tiče rezultatov posameznih strank, je treba tu zabeležiti okrepitev zlasti Nacionalnega zavezništva, ki je postalo prva stranka na Tržaškem, in Demokratične stranke levice ter SKP, medtem ko so nazadovali gibanje Naprej Italija, Ljudska stranka, Zeleni in Severna liga. Lista TS 2000, katere nosilka je bila prav Adele Pino, pa v nasprotju s pričakovanji njenih tvorcev ni prodrila, saj je zbrala 4,7% glasov.

Potrebno je tudi zabeležiti dejstvo, da bo v vsakem primeru v novem pokrajinskem svetu sedelo večje število slovenskih svetovalcev. To je rezultat nove porazdelitve volilnih okrožij, ki daje večjo težo okoliškim občinom, kjer smo Slovenci številčno močnejši. Do te porazdelitve, ki je tudi v skladu z italijanskim zakonom, je prišlo na prizadevanje stranke Slovenske skupnosti. Prav SSK, ki je na teh volitvah nastopala na listi TS 2000, se ponovno vrača v pokrajinski svet, saj je njen predstavnik Vladimir Vremec v vsakem primeru izvoljen. V primeru zmage levosredinskega kartela bi se mu pridružil še Nevo Radovič. Na občinskih volitvah v Miljah pa se je zelo dobro odrezal kandidat SSK Danilo Šavron, ki je nastopal na listi Oljke, saj je po preferencah med prvimi in bo gotovo sedel v novem občinskem svetu.

Pokrajinsko tajništvo SSK je že v ponedeljek, 18. novembra, ocenilo izide prvega kroga volitev. Ugotovilo je, "da se je zavezništvo Oljke bolj slabo obneslo in da le po naključju ni prišlo do izvolitve predsednika pokrajine že v prvem krogu."

Ravno tako je treba zabeležiti, piše v tiskovnem sporočilu, ki nam ga je poslal

pokrajinski tajnik Peter Močnik, dejstvo, da "lista Trst 2000 ni prodrila, še posebej med italijanskimi volivci. Zmanjkal je tudi marsikateri glas, ki je tradicionalno šel Slovenski skupnosti. Vzrok gre verjetno iskati v tem, da ni bilo simbola stranke, ali pa v zmedu, ki jo prinaša volilni sistem. Slednji tudi onemogoča samostojno nastopanje slovenske stranke, ki je prisiljena v povezovanju z ostalimi. Veliko število neveljavnih ali belih glasovnic v okrožjih, kjer je SSK tradicionalno močna, to potrjuje.

Kljub temu je SSK zadovoljna, saj bo tudi v primeru poraza levosredinske koalicije v balotaži njen predstavnik sedel v novem pokrajins-

skem svetu. To je bil tudi glavni cilj stranke."

SSK nadalje meni, da se je treba zamisliti "ob presenetljivo majhni udeležbi na volitvah, predvsem pri Slovencih in pri volivcih Oljke." Zato stranka poziva "vse slovenske in demokratične volilce" h gotovi udeležbi v drugem krogu volitev in k podpori kandidatke Adele Pino. Veliko zadovoljstvo pa stranka izraža ob uveljavitvi Oljke v Miljah in ob "zgodovinskem uspehu" kandidata SSK Danila Šavrona. Zato SSK upa, da bodo tudi v drugem krogu vsi demokrati podprli kandidata Oljke Giorgio Rossettija.

DR. ŠTOKA NOVI PREDSEDNIK GM

V ponedeljek, 18. novembra, se je na redni seji sestal upravni odbor Glasbene matice, da bi po odstopu predsednika izvolili novega predsednika oz. podpredsednika.

Z veliko večino glasov je bil potrjen dosedanji podpredsednik dr. Drago Štoka, za novega podpredsednika pa je bil izvoljen Edmund Košuta. Sklenjeno je bilo tudi, da se čimprej, to je v soboto, 18. januarja 1997, skliče redni občni zbor te ustanove, na katerem naj bi člani izvolili nov upravni odbor, ki naj bi bil čimbolj odraz želja in hotenj članov samih.

Na dnevnem redu je bilo tudi finančno stanje ustanove, ki je iz dneva v dan slabše (uslužbenci niso prejeli oktobrske plače in tudi izgledi za bližnjo prihodnost niso rožnati), poročilo o sestanku t.i. skupnih kulturnih ustanov z državnim sekretarjem iz Urada za Slovence po svetu dr. Petrom Vencljem, na katerem je bila obljubljen vsaj delna pomoč, ki jo je UO GM vzel z zadoščenjem na znanje; govor je bil tudi o problemu sedeža GM, predvsem pa glede odgovora ministra Berlinguerja glede publicizacije GM. O tem naj bi tekla poglobljena diskusija na naslednji seji; s tem v zvezi je bila izražena potreba po čimprejšnjem sestanku z odgovornimi v Rimu. - KB

MAČKOLJE / ŽIVE TRADICIJE

USPEŠNA PREDSTAVITEV KNJIGE O LJUDSKI NOŠI

IVAN ŽERJAL

V nedeljo, 17. novembra, so v Srenjski hiši v Mačkoljah predstavili knjigo *Mačkoljanska ljudska noša*.

Knjiga je rezultat raziskovalnega dela, ki ga je opravila Romilda Smotlak Tul v letih 1983-1985. Takrat so se namreč pri Prosvetnem društvu Mačkolje odločili za raziskavo o vaški ljudski noši. Ob tisti priložnosti sta bili po opravljenem delu še predstavitev noše in razstava. Knjigo, ki ima 58 strani, je izdalo PD Mačkolje, založil Svet slovenskih organizacij, tiskana pa je bila v tiskarni Graphart. Naslovno stran je izdelal Danijel Novak.

Nabito polna dvorana mačkoljanske srenjske hiše na nedeljski predstavitvi je dokaz, da vlada med našimi

Pogled na nabito polno dvorano Srenjske hiše v Mačkoljah

ljudmi veliko zanimanje za polpreteklo zgodovino in ljudsko izročilo, v tem primeru za ljudsko - ali narodno - nošo, ki za zamejske Slovence ni le folklorna zanimivost, ampak, kot piše v uvodu v knjigi, "je predvsem dokaz naše narodne identitete, naše prisotnosti na tem ozemlju. Obenem je tudi simbol boja naših prednikov,

boja za samobitnost in uveljavitev."

To je v svojem predstavitvenem govoru podčrtal tudi Dušan Jakomin. Dejal je, da predstavlja izid knjige *Mačkoljanska ljudska noša* samo en izsek iz življenja Mačkolj. Knjiga prikazuje tudi zgodovinski utrip vaške skupnosti in je obenem spodbuda, naj se s podobnimi deli nadalju-

je. Zato je pozval današnjo generacijo, naj ne prekinja dela, ki so ga začeli predniki. Sicer je svoj govor razdelil na tri dele: na kratek oris zgodovinskega pomena vasi Mačkolje, na oris ljudske noše in na knjigo. O njej je na kratko spregovorila tudi zbirateljica gradiva Romilda Smotlak Tul, ki nosi glavno zaslugo, da je to delo izšlo.

Številni udeleženci so si lahko tudi ogledali razstavo na novo izdelanih štirih ženskih in ene moške noše, sad dela in truda nekaterih pridnih domačink. Razstava je bila na ogled še v ponedeljek, torek in sredo. Za šole je razstava na ogled po dogovoru; zainteresirani lahko telefonirajo na številko 232250.

Uspešno predstavitev knjige *Mačkoljanska ljudska noša* sta zaokrožila narečni prizorček, ki sta ga oblikovala Milena Smotlak in Valentina Tul, in nastop pevskega zbora Mačkolje, ki je pod vodstvom Iva Lešnika zapel nekaj narodnih pesmi.

MLADINSKA DEJAVNOST

OBČNI ZBOR SLOVENSKEGA KULTURNEGA KLUBA

BREDA SUSIČ

Prejšnjo soboto je bil redni občni zbor v Slovenskem kulturnem klubu, ki vsak teden zbira višješolsko in univerzitetno mladino.

Svoja poročila o minuli sezoni so podale dosedanja predsednica Mirjam Čermelj, dosedanja tajnica Jadranka Cergol, dosedanja blagajničarka Jasna Simčič in mentorica kluba prof. Lučka Peterlin. Mirjam Čermelj je v svojem poročilu ocenila delo, ki ga je opravil odbor. Naštela je najodmevnejše pobude, ki so jih klubovci izpeleli, od 5. Slovenija partyja ter literarnega, likovnega in fotografskega natečaja do treh večerov, ki so vzbudili največje zanimanje mladih. Med temi so bili prikaz skavtskega podviga Iva Keržeta in Fabia Valentija, ki sta prehodila slovensko planinsko transverzalo, literarni večer z lanskim Prešernovim nagajcem Venom Tauferejem ter predavanje o svetu sanj dr. Hektorja Jogana. Poleg tega je gledališka skupina SKK naštudirala novo igrico, *Zvezdico za očka*. Predstavili so jo tržaški publiki, pa tudi v Selah na Koroškem in v Črnučah v Ljubljani.

Sledile so volitve novega odbora. Odbor, ki se redno sestaja, določa in pripravlja

program kluba, lahko sestavljajo le višješolci. Starejši člani sestavljajo t.i. senat. Za predsednico je bila potrjena Mirjam Čermelj. Nova podpredsednica je Martina Šolc, ki je zamenjala Eriko Hrovatin; ta bo odslej opravljala funkcijo revizorke. Za tajnico je bila izvoljena Martina Gregoretti, za blagajničarko pa je bila potrjena Jasna Simčič. Za Rast, mladinsko prilogo Mladike, bo o delovanju kluba tudi letos poročal Erik Sancin, Ivo Lachi pa si je prevzel odgovornost za urejanje klubovskega arhiva. Referent za gledališko skupino je Rok Opelt, odgovorni za reklamo po šolah pa so Lucia Lombardo, Michela Gregoretti in Iztok Cergol.

Klubovci so se že v ponedeljek odpravili na izlet v Postojno, kjer so priredili srečanje s predstavniki krožka OZN, s katerimi imajo plodne stike že vrsto let. Prihodnjo soboto, 23. t.m., pa se bodo udeležili srečanja študentskih skupin iz ljubljanske škofije, saj se bodo udeležili Študentskega shoda v Šentvidu pri Ljubljani.

DRUŠTVO SLOVENSKEGA IZOBRAŽENCEV

PREDVAJANJE FILMA FAŠIZEM POD SLOVENCMI

V ponedeljek, 18. novembra, so v Peterlinovi dvorani predvajali dokumentarni film *Fašizem pod Slovenci*.

FOTO: KROMA

Glavno zaslugo za nastanek tega dela imata zgodovinar mag. Egon Pelikan (intervju z njim objavljamo na strani sedem) in Marko Radmilovič. Film obravnava delovanje tajne krščansko-socialne organizacije in Zbora svečnikov sv. Pavla v obdobju fašistične strahovlade na Primorskem. Naslov *Fašizem pod Slovenci* želi povedati, kot je prisotnim dejal mag. Egon Pelikan, da kljub zatiranju, strahovladi in državnemu terorizmu fašistični Italiji ni uspelo načrt raznarodovanja Primorske. Ob predvajanju filma je mag. Pelikan prebral še krajši referat, v katerem je predstavil delovanje in organizacijo primorskih krščanskih socialcev ter njihove bistvene značilnosti. Za primorski katolicizem so značilne socialna usmeritev, formiranje svetovljansko

razgledane duhovščine, izjemna sposobnost, evropski format političnih voditeljev in bližina z ljudstvom. Tako v filmu kot v referatu je poudarjena vloga takratnih krščansko-socialnih voditeljev, Engelberta Besednjaka, Virgila Ščeka in Janka Kralja ter liberalnega voditelja Josipa Vilfana.

Posegi v razpravo so bili res številni. Zlasti se je govorilo o začetni trditvi, da fašizem kljub vsemu v svojih raznarodovalnih načrtih ni uspel. Spregovorili so tudi o raznolikosti situacij na Primorskem, o odnosih med tajno krščansko-socialno organizacijo in TIGR-om, o arhivu Zbora svečnikov sv. Pavla in Engelberta Besednjaka itd. Predvsem pa je bila podčrtana narodnoobrambna vloga primorskih duhovnikov.

OBVESTILA

SLOVENSKO DOBRODELNO društvo v Trstu razpisuje letos svojo deseto študijsko **štipendijo** iz sklada *Mihael Flajban*. Štipendija bo znašala 2.000.000 lir letno in bo trajala za vso redno študijsko dobo, v kolikor bo dobitnik zadostil pogojem pravilnika. Štipendija je namenjena slovenskim zamejskim visokošolcem, ki se bodo vpisali na univerzo v akademskem letu 1996/97. Podrobnejša razjasnila dobite na sedežu Slovenskega dobrodelnega društva v Trstu, ulica Mazzini 46, prvo nadstropje, telefonska številka 631203, ob četrtkih od 16. do 18. ure. Rok zapade 30. novembra.

BARKOVLJANSKO DRUŠTVO prireja v vili Primc (Salita di Greta 38) **koncert** zbora *Jacobus Gallus*, ki ga vodi Janko Ban, v petek, 22. novembra. Začetek ob 20.30.

SLOVENSKI KULTURNI klub (ul. Donizetti 3) vabi v soboto, 30. t.m., na **predavanje** z naslovom *Velikani ruske literature*. Predaval bo univerzi-

tetni profesor Ivan Verč. Začetek ob 18.30.

DRUŠTVO SLOVENSKEGA IZOBRAŽENCEV vabi v ponedeljek, 25. novembra, v Peterlinovo dvorano ob 20.30 na predstavitev študije "Mohorjeve družbe v slovenskem kulturnem prostoru 1851-1995". Sodelujejo dr. Valentin Inzko iz Celovca, dr. Marjan Smolik iz Ljubljane in dr. Branko Marušič iz Nove Gorice.

SLOVENSKO STALNO gledališče vabi na ogled predstave **Afrika ali Na svoji zemlji**, režija Boris Kobal. Predpremier: 21. novembra ob 20.30 abonma red E. Premiera: 22. novembra ob 20.30 abonma red A. Ponoovitve: 23. nov. ob 20.30 abonma red B; 24. nov. ob 16. uri abonma red C; 26. nov. ob 16. uri abonma red H; 27. nov. ob 16. uri abonma red I; 28. nov. ob 16. uri abonma red C; 29. nov. ob 20.30 abonma red F; 30. nov. ob 20.30 izven abonmaja. Vabljeni!

DAROVNI PRIHODNJIČ

GLASBENA SREČANJA MLADIH V ROJANU

Slovenska župnijska skupnost v Rojanu in slovenska glasbena šola vabita na

KONCERT

ki bo v nedeljo, 24. novembra, ob 17. uri v Marijinem domu v Rojanu, ul. Cordaroli 29. Nastopali bodo: Adam Selj-harmonika, Beatrice Zonta - klavir ter Paolo Bembikitar in Tinkara Kovač - glas. Vstop prost.

RAZSTAVA O POZABLJENI ISTRI

Do konca naslednjega tedna si je moč ogledati v občinski razstavnici dvorani za tržaškim županstvom izvirno zbirko fotografij o sodobni in polpretekli Istri. Spokojni, sočutni črno-beli posnetki 42-letnega poljskega fotografa in glasbenika Jana Leszcynskega nam vračajo spontane človeške utrinke in svetlobne izreze arhitekturnih tihozitij in razparelih spomenikov beneške kulturno-zgodovinske dediščine. Leszcynski pozna našo stvarnost, saj od leta 1982 igra v orkestru gledališča Verdi. Za nekakšen kontrapunkt so izobešene na stenah dragocene družinske slike, portreti praznično oblečenih poročnih parov, otrok in dostojanstvenih kmetov, ribičev in meščanov, ki so bili prisiljeni v izgnanstvo. Te in druge relikvije so zapustili v tržaškem pristaniškem silosu, potem ko so se morali za vedno odseliti v druge kraje po Italiji in svetu.

Galerija istrskih obrazov in krajev je po izbiri organizatorjev brez didaskalij in imen, da se podčrta odklonjenost in "pozabljenost" teh dokumentov časa, ki so del tudi naše "obmejne" kulture. Razstava je nastala na pobudo Deželnega inštituta za istrsko kulturo in je na ogled na Malem trgu (Piazza Piccola št. 3) za občinsko palačo vsak dan do 29. novembra od 10. do 12. ure in od 16.30 do 19.30 (v nedeljo samo zjutraj). - D. DEVETAK

UTRINKI

NE ZNAMO MOLITI!

Tako so mi zabrusili pri neki družini, ko sem prišel za blagoslov družine. "Ne, mi ne znamo moliti! Le kaj še hočete?" - "Prosim, ali lahko pogledam vašo lepo mizo?" - "Seveda! Pa morate prej odgniti prt!" - "Saj ravno to hočem: odgniti prt, ki pokriva lepo mizo. In tiste besede, da ne znate moliti, so takšen prt, ki skriva vašo molitev, ki so vas jo učili župnik, mama, oče... Pokrižajmo se in molimo..." In vsi so se pokrižali in lepo molili očenaš. "Presneto! Ta me je pa pripravil, da sem molil," je brundal gospodar. "Sedaj pa, prosim, pojdite v klet po pol litra dobrega vina, da oplahnemo ono nerodno laž glede molitve." Še dolgo smo se prijazno pogovarjali ob kozarcu vina. Na koncu so naročili našo revijo Mladika. Ni vse zlato, kar se sveti. Pa tudi ni vse izgubljeno, kar se zdi trdo... - (B+B)

PREJELI SMO

KAJ SE DOGAJA
V PODGORI?

Z globoko žalostjo v srcih se vam slovenski Podgorci o-glašamo s tem pismom. U-žaljeni smo, ranjeni, razočarani, prevarani in globoko prizadeti od zadnjih dogodkov, saj se nam krati to, kar najbolj ljubimo. Nič drugega si ne želimo kot ostati Slovenci v domači vasi, gojiti še naprej slovensko besedo in pesem.

60 let bo, odkar je prav v Podgori zločinska roka umorila Lojzeta Bratuža samo zato, ker je ljubil svoj rod in bodril narodno zavest. Podgora, nekoč slovenska občina, ki je obsegala tudi sosednje vasi, je pred nekaj leti izgubila slovenski vrtec in šolo. Ostala nam je slovenska beseda pri službi božji. Veliko zaslug si pri življenju in gojenju slovenske kulture lahko jemljeta MePZ Podgora z dramsko skupino in mladinskim zborom. Z italijanskimi vaščani smo vsa ta leta živeli v sožitju in medsebojnem spoštovanju, do hujših trenj nikoli ni prišlo. Sedaj pa se zdi, da bi kdo to sožitje rad sklalil. Celo poletje smo imeli samo po eno nedeljsko mašo, ki naj bi bila dvojezična, kar pomeni, da je bilo le nekaj besed v slovenskem jeziku (saj italijanski jezik itak razumemo!). Potrpeli smo. Skoraj v celoti v italijanskem jeziku sta letos potekali tradicionalna rožnovenska procesija (udeležili so se je samo trije slovenski duhovniki) in - cela v italijanski - zahvalna nedelja, ki jo vsako leto v eni župniji praznujejo slovenski kmetje iz Pevme, z Oslavja, iz Štmarca in Podgore. Ja, pa kaj zato, bodo zaburdali nezavedni Slovenci, saj razumemo italijanščino in smo v Italiji! Reveži, kako ste majhni tisti, ki tako mislite! Kako je pomembno prisostvovati službi božji v maternem jeziku, se je Cerkev zavedala že pred desetletji... Sv. oče, človek neizmerne kulture in odprtosti, ljubitelj vseh narodov, to stalno poudarja. V veliko čast nam je bilo, ko je na obisku v Sloveniji skušal čimveč govoriti v slovenskem jeziku. Celo za srečanje s slovenskimi intelektualci je nepričakovano pripravil govor v slovenščini in presenetil ves svet. Neizmerno je bilo njegovo spoštovanje. Večkrat smo prisostvovali italijanskim mašam v Podgori, Gorici in drugje; tudi slovenski verniki so bili v cerkvi, a niti besedice ni bilo zanje v slovenskem jeziku. Italijanskim vaščanom nočemo ničesar jemati; prav je, da imajo svojo mašo, a

tudi, da je to dano tudi nam. Naše PD Podgora je bilo že večkrat tarča kritik, češ da nismo odprti za sodelovanje, čeprav smo organizirali veliko dvojezičnih prireditev in vodili italijanske skupine (Božič, praznik na Britofu, miklavževanje, koncerti itd.). Odziva ni bilo, tako da so si gostitelji res ustvarili pogled le o slovenski Podgori. Nas Slovence so celo obtožili, da smo že izgubili marsikatero župnika iz Podgore. Sedaj bi radi vedeli, kdo so ti hudobneži, ki hočejo slovenski Podgori tako škodovati. Javno naj se pokažejo junaki! Naj ne delujejo v ozadju, kjer širijo hudobijo, nesoglasje, nestrpnost in laži! Naveličani smo vsega tega.

Pred kratkim je v Podgoro prišel nov župnik iz Banjaluke. Veliko let je preživel kot misijonar. Mislili smo, da bo to naš novi župnik, čeprav ne zna slovenščine, a se pridno uči, obvlada pa dobro italijanski jezik. Stoji nam ob strani, farna vrata so vedno odprta za vse. Nihče pa mu ni pripravil sprejema, ker je za njegov prihod in namestitev le malokdo vedel. Imenovali pa so nam za župnika duhovnika, ki slušbuje pri Madonnini (da bo on naš novi župnik, smo zvedeli na dan procesije, potrjeno nam je bilo v časopisu) in ne zna niti slovenske besedice. Poleg tega pri skupnih mašah naš župnik oz. kaplan nima nobene besedice. Večkrat si je že pripravil pridigo, a ni smel spregovoriti. Zakaj? Niti župnišča ni imel na razpolago, saj je bilo veliko sob pod ključem. Bomo še dolgo gledali takšno žalostno stanje v Cerkvi, ki bi morala širiti ljubezen in razumevanje? Uprava podgorske Cerkve je prišla sedaj v roke župnika, ki upravlja župnijo pri Madonnini, pred leti pa so cerkev pri Madonnini zgradili z denarjem naše cerkve.

Mi podgorski farani sedaj zahtevamo od gospoda nadškofa, da nam vrne upravo. Če to ni mogoče, naj si jo prevzame duhovnika sv. Ivana v Gorici. Že večkrat smo prosili za pomoč pri pristojnih organih, a odziva ni bilo! Ali boste slovensko Podgoro pustili umreti? Ali je zato Lojze Bratuž daroval svoje mlado življenje, da boste Slovence v Podgori uničili? Živeti v sožitju z italijanskim življenjem ne pomeni pozabiti, da smo Slovenci!

S spoštovanjem

- RAZOČARANI ZAVEDNI
PODGORCI

Zadnjo soboto je Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel v Gorici začel svojo letošnjo koncertno sezono. V veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž je s celovečernim programom nastopil Akademski pevski zbor Tone Tomšič iz Ljubljane, ki ga vodi dirigent Stojan Kuret. Prav gotovo je bila izbira takega reprezentativnega pevskega zbora kot nalašč in v skladu z razkošno novo dvorano in celovito strukturo predelanega Katoliškega doma. To je pokazal tudi velik odziv občinstva, ki je željno resničnega kulturnega dogajanja in užitka v novem goriškem kulturnem središču.

APZ Tone Tomšič, ki letos praznuje svojo petdesetletnico obstoja, je predstavil program klasičnega tipa. Najprej smo imeli nekaj renesančne polifonije, nato slovenske moderne umetne skladbe, v drugem delu koncerta pa predvsem slovenske ljudske pesmi v raznih priredbah. Prav njegov ustanovitelj France Marolt sodi med najbolj plodne harmonizatorje naše narodne zakladnice.

V polifonskem programu so bile na sporedu tri znane skladbe Jakoba Gallusa, in sicer *Musica noster amor*, *Heroes pugnate viri* in *Alleluia, Cantate Domino*. Zanimiva je bila zlasti izvedba zadnje skladbe, ko se je zbor razdelil v tri majhne zборе po tehniki večzborja ("cori spezzati" znane beneške šole). Latinske Gallusove polifone skladbe so vsekakor izzvenele jasno, čisto in v dognani literarni interpretaciji.

Sledile so skladbe nekaterih modernjših slovenskih skladateljev. Ta koncertni del se je začel z nekaj deli Marija Kogoja, ki je s svojimi glasbenimi prijemi gotovo začrtal novo smer slovenski glasbeni ustvarjalnosti. To je pokazala pesem *Trenutek*, ki sodi med prva skladateljeva dela in je že po objavi vzbudila velik odmev pri slovenskih glasbenih krogih.

Andrej Zink je bil župnik na Opčinah pri Trstu od l. 1912 do 1949. Še danes ostaja v spominu Opencev kot najbolj priljubljen od dušnih pastirjev preteklosti, z gledna in klena osebnost, ki se je pod fašizmom dosledno opredeljeval za svoje ljudi. Ni bil ne državni poslanec ne znanstvenik; bil je preprost vaški župnik, ki je v "silno težkih časih" (kot jih sam imenuje), ko so se v vrtočevem zaporedju zvrstili viharji različnih totalitarizmov, ostajal zvest tako slovenskemu jeziku kot svojim faranom; vas in vaščane je rešil pred požigom.

Pred kratkim je openski župnijski pastoralni svet omogočil izid knjige o župniku in dekanu g. Andreju Zinku, ki jo je uredil dr. Drago Štoka; o njej smo v našem časniku že pisali. Prejšnji petek, 15. t.m., je bila v večernih urah predstavitev knjige o tej zamejski osebnosti - ki prerašča meje Opčin - v razstavnih prostorih Katoliške knjigarne na Travniku; kot ponavadi so številni obiskovalci še enkrat dokazali, da so petkova kulturna srečanja v knjigarni res priljubljena. Pribljudjen pa jim je tudi avtor te knjige, dr. Drago Štoka, ki pa je bil zaradi bolezni, žal, odsoten; to je goriško občinstvo iskreno obžalovalo, saj vsi dobro vedo za naveza-

APZ TONE TOMŠIČ V GORICI

PRAZNIČNO
ZBOROVSKO SLAVJE

ANDREJ BRATUŽ

FOTO BEMBA

Sledili sta še dve Kogojevi skladbi, in sicer *Barčica* in *Orel*, močni deli z bogato muzikalno in zvočno govorico. Sledila je Pavleta Merčija trodelna skladba *Madrigali della buona morte*. Gre pravzaprav za tri skladbe madrigalne vsebine in oblike z globoko izrazno močjo, kjer skladatelj v ekspresionističnih barvah in v ustrezni harmonski in melodični sintezi podaja poetično razmišljanje o smrti. Prvi del sobotnega programa je sklenila domiselna skladba mlajšega slovenskega avtorja Roka Goloba *Kaj se je zgodilo na gradu* z efektnim oblikovanjem.

Drugi del koncertnega sporeda je obsegal priredbe ljudskih pesmi. Tri Maroltove so povedle v goriško oz. primorsko ljudsko zakladnico in odpel jih je zbor v moški zasedbi. V priredbi Ambroža Čopija smo slišali medjimursko in rezijsko pesem v samo ženski zasedbi. Ljudska in prekmurska pesem je prijetno zazvenela v priredbi Stojana Kureta. Aldo Kumar pa je priredil ljudski pesmi iz Tolmina in Istre. Na koncu je akademski zbor moral po burnem in zasluženem

aplavzu dodati še štiri skladbe, vse znane slovenske pesmi: od lirične vipavske *Pa se sliš*, mimo venčka mehkih koroških melodij in ritmično razgibane rezijske pesmi do svoje skoraj tradicionalne himne, t.j. prelepe zelene *Lipe*.

Ljubljanski akademski zbor, v katerem pojejo pevke in pevci raznih slovenskih pokrajin, je s svojim nadvse kulturnim petjem razodel sočnost in svežino glasov, smotno fraziranje in visoko vokalno tehniko. Dirigent Stojan Kuret je številno vokalno skupino v celoti obvladal s precizno zborovsko tehniko in subtilno interpretacijo.

Veliki francoski glasbenik Maurice Ravel je zapisal, da velika glasba pride le iz srca. In iz srca je privrela navdušena pesem mladih pevcev, ki imajo za seboj tehtno glasbeno kulturo in vokalni študij, polega tega pa tudi zaželeno notranjo občutljivost, ki lahko vlije celoti svoj pravi izraz.

PREDSTAVITEV KNJIGE

LIK ANDREJA ZINKA
ZAŽIVEL TUDI V GORICI

nost tega našega odvetnika in kulturno-političnega delavca na naše mesto.

Knjigo, ki je nastala na podlagi dokumentov iz arhiva openske župnije, je predstavil prof. Tomaž Simčič. Poudaril je, da gre pri raziskavi dr. Štoka za prerez skozi čas, zanimivo in nesuhoparno branje dokumentov, pisem, zapisov

iz vsakdanjega življenja malih ljudi. Nekaj odlomkov iz knjige je prebral Jan Leopoli; posebno zanimivi so podatki, ki izhajajo iz oznanične knjige. Delo dopolnjujejo tudi pričevanja nekaterih še živih prič, znancev g. Zinka; izmed teh naj omenimo le gospo Berto Vremec, ki je avtorju pomagala pri delu in je na predstavitvi tudi prinesla svoje živo pričevanje predvsem o zadnjih časih g. Zinka. Po izčrpnih besedah prof. Simčiča je spregovoril sedanji župnik na Opčinah g. Zvone Štrubelj, ki je zaupal openski župnijski arhiv dr. Štoki. Poudaril je, da se name-rava openska skupnost vernikov primerno oddolžiti g. Zinku s primernim obeležjem, ki bi spominjalo nanj, ki je vse žrtvoval za ljudi. Za g. Štrubljem se je oglašila še avtorjeva hči Alenka; prisotne je pozdravila v imenu očeta, ki si je zelo želel biti navzoč na goriški predstavitvi.

DD

damber
Market

Prijazno vas vabimo v Kromberk
v prenovljeni Damber Market:

**BOGATA IZBIRA
PREHRAMBENIH
ARTIKLOV**

- mesnica (meso domače proizvodnje)
- dnevno sveže sadje in zelenjava

URNIK: OD PONEDELJKA DO PETKA OD 8. DO 19. URE,
V SOBOTO OD 7.30 DO 13. URE.

ODLIČNA KVALITETA - UGODNE CENE

KROMBERK, 5000 Nova Gorica, tel. 00386-65-26260, fax 00386-65-21850

KONCERTNA SEZONA SCGV E. KOMEL

TRADICIONALNO SREČANJE ZA MISIJE

MISIJONSKI DAN

Misijonski krožek prireja vsako leto poseben dan za misijone, navadno zadnje nedelje v oktobru; ker je bila prej dvorana zasedena, je bil misijonski dan v nedeljo, 17. novembra.

V ta namen so prireditelji povabili iz Ljubljane dr. Sonjo Masle, ki se je vabilu rada odzvala. V Gorico je prišla dopoldne in se ustavila v Zavodu sv. Družine, ob 16. uri popoldne pa so se okrog nje zbrali v veliki dvorani Katoliškega doma (sedaj Kulturnega centra L. Bratuž) dokaj številni prijatelji misijonov iz mesta in vasi. Misijonarki so najprej zapeli dobrodošlico strežniki pri sv. Ivanu, na harmoniko jih je spremljal Herman Srebernič. Misijonarki je nato spregovorila Terezika Srebernič, ki je tudi sama več let preživela v afriških misijonih kot laična misijonarka; poudarila je, da tudi v zaledju skrbimo za misijone. Za uvodom je spregovorila dr. Sonja Masle. Omenila je, kako je postala pozorna na misijone že kot srednješolka. Razmere med drugo svetovno vojno je preusmerila v študij medicine, vendar so ji tedanje oblasti delale težave. L. 1949 je bila celo zaprta. Končno se ji je

le posrečilo, da je dokončala študij medicine. Dobila je mesto zdravnika internista v Slovenj Gradcu in tam ostala do upokojitve. Kot upokojenka se je spoznala z misijonarji z Madagaskarja in na njihovo prigovarjanje odšla na ta otok; tam je ostala devet let, ko se je zaradi zdravja morala vrniti domov. Na Madagaskarju je sodelovala z znanim mis. Pedrom Opeko. Z besedo in ob diapozitivih je orisala svojo dejavnost med malgaškim preprostim ljudstvom, ki ga poleg revščine in lakote tarejo še raznovrstne bolezni, posebno gobavost in jetika. V drugi polovici predavanja je s slikami pokazala tudi lepoto tega velikega otoka ob vzhodni obali Afrike; poleg revščine so tam tudi obdelana polja in nasadi južnega sadja.

Za slovo so misijonarki zapeli tri pesmi, dr. Humar pa se je zahvalil vsem, ki so misijonsko srečanje pripravili; tudi tistim, ki so v sosednjih prostorih napolnili mize z dobrotami za srečalce za misijone. Hvala vsem, ki so pomagali, da je misijonski dan uspel nad vsakim pričakovanjem, hvala tudi dobrotnikom za številne dobrote.

KH

MIRAN DEVETAK
BO NASTOPI V GORICI

Miran Devetak je 2. novembra prejel prvo nagrado na 11. evropskem klavirskem tekmovanju v Moncalieriju pri Turinu.

Po sobotnem zelo uspešnem uvodu v novo koncertno sezono s slovensko pesmijo akademskega zbora Tone Tomšič se nam obeta prihodnje sredo drug zanimiv koncert. Klavirski recital Mirana Devetaka je gotovo za naše mesto pravi glasbeni dogodek, navdaja nas z optimizmom in potrjuje v nas prepričanje, da ima tudi zamejstvo v sebi energije, ki se lahko razvijejo v plemenite osebnosti in dejanja. Potrebno jih je le odkrivati, usmerjati, podpirati!

Miran Devetak se je ob študiju na slovenskem klasičnem liceju Primož Trubar v Gorici tudi glasbeno izobra-

ževal na Slovenskem centru za glasbeno vzgojo Emil Komel. Po maturi in odličnem diplomskem izpitu na konservatoriju G. Tartini v Trstu se je odločil za glasbeno pot - študira sicer tudi klasične jezike na tržaški univerzi - in dobil v prof. Igorju Lazku na Conservatoire Européen de musique v Parizu zanesljivo mentorja.

Na abonmajskem koncertu v sredo, 27. t.m., se bo Miran Devetak prvič predstavil v svojem mestu s solističnim nastopom. Prvič bo tudi v obnovljenem Kulturnem centru Lojze Bratuž solistično zaigral novi koncertni Steinway.

GORIŠKI
VRTILJAK SE
VRTI, VRTI...

IVA KORŠIČ

Na njem je prijetneje kot na kateremkoli še tako sejemskem zabavišču. Navihani Cicibani odkrivajo živi in zmeraj na novo porajajoči se gledališki svet in srečujejo znane in manj znane junake.

Najmlajši otroci so se v soboto, 9. t.m., v novogoriškem Kulturnem domu zavrteli s porednim, naivnim, a prisrčnim Ostržkom. Sledili so njegovim nerodnostim in spoznali dobrega Cepetlja, ki lutki vse odpušča, a tudi nepridiprava mačka in lisico, ki sta Ostržka opeharila in mu vzela zlatnika. Zeleni majski hrošč je sicer lesenega fantička svaril, a vse je bilo zaman. Toda ob koncu je vendarle obljubil, da bo priden, ubogljiv in se bo marljivo učil. Pre-

cej skrajšani, za odrsko izvedbo prirejeni tekst, povzet po Collodiju, so izvajali mladi amaterji Gledališča Čufarja iz Jesenic.

Veliki polžki so se 16. t.m. izjemoma preselili v veliko dvorano starega Kulturnega doma v Novi Gorici in preživeli zabavne urice v družbi klovnov Fricetom in Fracetom, ki sta zbežala iz cirkuša pred surovim direktorjem. Živahno sodelujočim gledalcem sta predstavila svojo Šolo na kolesih, v katero se lahko vpiše vsakdo, ki ima glavo trdno na ramenih in dovzetna ušesa. Njuna šola je nadvse uspešna, saj sta v njej že naučila krokodile žvižgati, polže teči, papige igrati na harmoniko, osle računati... "Iz rokava" sta stresla marsikatero ljudsko modrost v verzih. Poslušalci so ob njih preverili svoje znanje. Nasmejana, radoživica cirkuška veseljaka sta bila Andrej Jelačin in njegova žena Parija Paravan, oba bivša člana Goriškega gledališča (on tudi

režiser in 6 let direktor). Z ženo je Jelačin ustanovil Gledališče brez tretjega. V tem nastopu kot igralec in režiser s svojimi izvirnimi komedijami, doma in na tujem. Letos je izšla njegova knjižica *Vesele in debele iz "Karjole"*. Za tem narečno uglasenim naslovom se skriva zbirka humorističnih in satiričnih domislic, humorističnih šal, ki so bile objavljene v raznem časopisu. V njih z ostrim bičem udriha po polit-

čnih oblastnikih, družbi, praznemu besedičenju.

Ker je za večino zamejskih otrok ali njihovih staršev še vedno težko prekoračiti mejo in zaviti v novogoriško gledališče, bi lahko kako skupino, ki nastopa v tej otroški gledališki sezoni, povabili k nam. Morda bi le priklicali nekam preveč zadržane in včasih premo zavzete otroke in starše.

motornih vozil. Za tem je župnik blagoslovil še dobrote, ki so jih pripravili domačini, da bi se farna skupnost še povesečila ob dobrem prigrizku in briški kapljici. Bogu se moramo tudi zahvaliti, da nas je to jutro obvaroval dežja, tako da smo se lahko veselili še čez poldne. Upamo, da bo tako vzdušje prišlo v naši vasi v tradicijo. Ponavadi je bila popoldne istega dne v Sedejevem domu tudi kulturna prireditev z nagrajevanjem zmagovalcev športnega tedna, tombolo in martinovanjem. Žal je v zadnjem trenutku dramska skupina, ki bi morala nastopiti, odpovedala nastop; tako je bila prireditev prenesena. - I. VOGRIČ

ZAHVALNA
NEDELJA V
ŠTEVERJANU

Veselo pritrkovanje števerjanskih zvonov je v nedeljo, 17. t.m., povabilo vernike, da se Bogu zahvalijo za darove v tem letu. Ob 10. uri je bila slovesna maša, ki jo je daroval župnik Anton Lazar. Med pridigo je vse pozval, da bi se zahvalili Bogu za vse dobrote, saj jih deli on. Simbolična zahvala je bila pri darovanju, ko so bili na oltarju darovani domači pridelki. Po slovesni maši je bil pred cerkvijo tradicionalen blagoslov traktorjev in

OBVESTILA

ŠIRŠI ODBOR ZSKP se bo sestel v ponedeljek, 25. t.m., ob 20.30 v prostorih na Drevoredu 20. septembra 118.

8. DECEMBRA ob 16. uri bo v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž tradicionalna revija otroških in mladinskih zborov, ki jo prireja Združenje cerkvenih pevskih zborov - Gorica. Prosimo zbere, ki nameravajo nastopiti, da najkasneje do 28. t.m. pošljejo naslove treh pesmi, ime skladatelja in avtorja besedila na naslov Združenja: Riva Piazzutta 18. Navedejo naj tudi, kdo vodi zbor in kdo ga spremlja. Hvala.

KLUB GORIŠKE mladine prireja v petek, 22. t.m., ob 20.30 srečanje na temo *Fobije slovenske manjšine*; prisoten bo psihoanalitik dr. Pavel Fonda. Svetogorska ul. 85. Vabljeni!

V ČETRTEK, 28. t.m., bo ob 20.30 prvo letošnje srečanje v sklopu šole krščanskega življenja. Predaval bo msgr. dr. Raško Valenčič, profesor na teološki fakulteti v Ljubljani. Tema predavanja: *Kako prestopiti prag tretjega tisočletja?* Predavanje bo v mali dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž. Vljudno vabi Štandreška dekanija.

SKUPINSKA LIKOVNA razstava ob 15-letnici odprtja goriškega Kulturnega doma bo v sredo, 27. t.m., ob 18 uri v galeriji Kulturnega doma. Govoril bo Joško Vetrh. Razstava bo odprta do 20. decembra.

DAROVI

ZA CERKEV na Peči: Ludvik Čevdek, namesto cvetja na grob Dalke Devetak 50.000; Ludvik Čevdek, ob 15. obl. smrti sina Simona 50.000 lir.

ZA CERKEV v Gabrjah: Z.Č. F. 10.000; Štefanija Devetak Malič 100.000 lir.

ZA CERKEV v Rupi: Pavšič 10.000; N.N. 50.000 lir.

ZA MISIJON P. Kosa: N.N. z Opčin 20.000; Frida 100.000.

ZAHVALA

Zavod sv. Družine se iskreno zahvaljuje za lepe darove ob hvaležnici župljanom Rupa-Peč.

ČESTITKE

SKRD Jadro iz Ronk iskreno čestita svojemu članu **dr. Rencu Frandoliču** ob uspešno opravljenem državnem odvetniškem izpitu.

Za pomembni uspeh **dr. Frandoliču** iskreno čestita tudi uredništvo in uprava Novoga glasa.

VIŠJA MEDICINSKA SESTRA iz obmejnega območja v Sloveniji nudi zdravstveno nego in oskrbo ter pomoč v gospodinjstvu. Skrbela bi lahko za eno osebo ali za zakonca. Ponudbe vsak dan od 19. do 22. ure na telefon 00386-65-62697.

Občina Brda
v sodelovanju s tremi Mohorjevimi družbami
vabi na kulturni večer na gradu Dobrovo

ENA LUČ SLOVENCEM
GOR GRE

Sodeloval bo NONET BRDA.

Predstavniki Mohorjevih družb **dr. Valentin Inzko**, **dr. Marjan Smolik** in **dr. Branko Marušič** bodo govorili na temo *Celovška, Celjska in Goriška Mohorjeva v slovenskem kulturnem prostoru: 1851-1995*.

Ljubiteljsko gledališče Teharje bo uprizorilo dramatisirano novelo Alme Karlin *Pod košatim očesom*.

Sobota, 23. novembra, ob 19. uri.

ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE - GORICA

CECILIJANKA 96

38. revija goriških
pevskih zborov

Sodelujejo tudi zbori iz tržaške in videmske pokrajine, Koroške in Slovenije.

Kulturni center Lojze Bratuž, Gorica
velika dvorana

sobota, 23. novembra 1996, ob 20.30
nedelja, 24. novembra 1996, ob 16. uri.

FOTOGRAFSKA RAZSTAVA V SOVODNJAH

V organizaciji sovodenjske občinske uprave so v občinski sejni dvorani odprli fotografsko razstavo *Neizbrisni so sledovi naše rasti*. Pri njej sodelujejo krajevna društva in član fotokluba *Skupina 75 Vilko Fajt*. Razstavljene so fotografije, ki govorijo o 50-letnem kulturnem življenju na Sovodenjskem. Na otvoritvi so nastopila *Sovodenjska dekleta*, spregovorila sta župan Igor Petejan in podžupan ter odbornik za kulturo Leopold Devetak; le-ta je poudaril pomembnost razstave in se zahvalil vsem, ki so prispevali fotografsko gradivo. Na istem večeru je Branko Černic v imenu sovodenjskih krvodajalcev izročil članu pripravljalnega društva Via di Natale iz Aviana 4,5 milijona lir. V Avianu namreč zbirajo denar za dograditev hiše za obolele za rakom in njihove svojce. Denar so v Sovodnjah zbrali na bakladi 12. oktobra letos. Občinska uprava je na večeru tudi podelila priznanje mlademu in obetavnemu odbojkarju Mateju Černicu, ki je član italijanske mladinske reprezentance. - R. DEVETAK

SCGV EMIL KOMEL - KONCERTNA SEZONA 1996/97

MIRAN DEVETAK, klavir

PROGRAM: Bartok, Haydn, Prokofjev,
Rahmaninov

Kulturni center Lojze Bratuž (velika dvorana)
sreda, 27. novembra, ob 20.30.

REZERVACIJA VSTOPNIC NA SEDEŽU SCGV E. KOMEL (TEL. 532163)

ArS
GALERIJA

Vljudno vas vabimo
na odprtje razstave slikarja

KLAVDIJA TUTTE

Umetnika bo predstavil Joško Vetrh.

Katoliška knjigarna, Travnik 25
petek, 29. novembra 1996, ob 18. uri.

7. novembra je bila na Colu nad Trstom okrogla miza na temo Sretnje v deželi Furlaniji-Juljski krajini - evropska listina, na kateri je sodeloval tudi dr. Alessandro Oman (na sliki) iz Ukev, koordinator sosesk - vicinij v Kanalski dolini, in podžupan občine Naborjet. Ker menimo, da je bil njegov poseg zanimiv, smo Omanov govor prosto prevedli (sam je namreč povedal, da govori samo slovensko-ziljsko narečje) in ga objavljamo.

Z definicijo soseske - vicinije ali konzorciji vicinij v Kanalski dolini poznamo raznovrstne skupne in zasebne pravice (nabiranja lesa ipd.), kot jih predvidevata člena 10 in 11 zakona 1102 z dne 3.12.1971. V omenjenem državnem zakonu so med družinske skupnosti vključene služnosti Kanalske doline, tudi če se po obliki, značilnostih in lastnostih razlikujejo od organizacij, ki so omenjene v zakonu 1102. Da bi bila torej slika stanja jasnejša, je najprej potreben kratek zgodovinski-pravni pregled.

Kanalska dolina je skrajni severovzhodni del Italije in se širi na površini, ki meri 43.457 hektarov. Lastništvo zemljišč je tako porazdeljeno: trbiški gozd 23.200 ha, belopeški deželni gozd 1.874 ha, zasebne in javne lastnine pa je za 18.383 ha. Največji del površine prekrivajo gorski gozdovi in pašniki. Polja in travniki so samo na dnu doline in na hribovitem vznožju, precejšen del zemljišč pa predstavlja nerodovitna zemlja. Površina je tako razdeljena: polja 1,5%, travniki in pašniki 9%, gozdovi 60,5%, nerodovitna zemljišča 29%.

ZGODOVINSKI PODATKI

SOSESKE - VICINIJE V KANALSKI DOLINI (1)

ERIK DOLHAR

Zanesljivi podatki o trbiškem gozdu segajo v leto 1006, ko je nemški cesar Henrik II. "Sveti" podaril Kanalsko dolino in del Koroške škofiji Bamberg v frankovski deželi. Civilna oblast je bila torej bamberška, cerkvena pa je ostala v rokah Oglejskega patriarhata. Krajevno gospodarstvo je bilo v glavnem usmerjeno v pastirstvo. S prihodom priseljencev furlanskega izvora v 13. stoletju in Nemcev v 15. stoletju sta se poleg pastirstva in kmetijstva, s katerim so se ukvarjali Slovenci, začela razvijati trgovina in obrtništvo. Škofija je nekaj stoletij dobro upravljala Kanalsko dolino, čeprav je zaradi izkoriščanja krajevnih dobrin večkrat prišlo do napetosti med podložniki in gospodo. Da bi krajevni skupnosti zagotovili določeno finančno gotovost, so fevdalci začeli dodeljevati površino z dovoljenji za pašo, nabiranje lesa in koriščenje zemlje. Oblast bamberške škofije je trajala do leta 1759, ko je celotno Kanalsko dolino, ki se je takrat imenovala Foederaunsko gospostvo, kupila Habsburška monarhija. Avstrijska uprava je trajala vse do prve sve-

točne vojne, nakar je Kanalska dolina prešla pod Italijo.

PRAVNA NARAVA

Poleg začetne uporabe, ki so jo oblasti dovoljevale domačinom, je bilo potrebno urediti nabiranje lesa v gozdovih in pastirstvo. Tako je kraljeva avstrijska vlada 5. julija 1853 izdala cesarski patent št. 130, ki je dokončno uredil obstoječe navade domačinov v cesarstvu, torej tudi v Kanalski dolini. Kot je navedeno v 9. odstavku patenta, sta se morali ureditev ali dodelitev izvesti "s pomočjo mirnega sporazuma med strankami". V primeru, da bi do takega sporazuma ne prišlo, bi o tem odločale pristojne oblasti tako, kot je predvideval patent, ob upoštevanju prejšnjih določil (10. odstavek). Možnosti uporabe sta bili dve: 1) **dodelitev**: je morala biti pravilo; do tega je lahko prišlo tako s plačilom protidajatve gospodujočemu zemljišču (upravičenci) z določenim odkupnim kapitalom kot z delom zemljišča, ki je bil sorazmeren z dotedanjo uporabo; 2) **uporaba**: do te je prišlo, ko je odkup odločilno prizadel uporabo gospodujočega ali služkečega zemljišča; ni bil hudo oškodovan pridelek; upravičenci služkečega zemljišča so imeli raje ureditev kot dodelitev (razbremenitev).

V Kanalski dolini so ljudje izbrali ureditev, medtem ko so v bližnjem

belopeškem gozdu izbrali odkup. Točno je bilo določeno, kdaj in koliko lesa so lahko pobirali domačini, kje so ga morali žagati in v katerem obdobju, tako da je bila čim manjša škoda na zemljišču. Te pravice niso imeli vsi prebivalci, temveč samo tisti, ki so v dolini prebivali določeno število let, se pravi avtohtoni domačini. Da bi določili število uporabnikov, so ustanovili posebne komisije, ki so ocenile uporabo na podlagi velikosti kmetij, potrebe domačije, itd. Dognali so, da uporaba ni bila omejena samo na nabiranje lesa, temveč tudi na druge pravice, kot so pravica nabiranja lesa za kurjavo, za gradbeništvo, pravica do paše, pravica za nabiranje kamenja in peska za gradnjo in pravica nabiranja vejevja in stelje. Pravica ni bila vezana na ljudi, temveč na hišo (ki so ji pravili realiteta), ki je bila nosilka pravice. Tako je hiša postala središče samozadostne domačije. Poleg uživanja pravice posameznikov so prebivalci doline uživali tudi skupne pravice z namenom, da bi poskrbeli za vzdrževanje in gradnjo infrastruk-

tur skupnega interesa, kot so npr. mostovi, ceste, brvi in ureditev planin. Tako je nastalo 11 kolektivnih organizacij, ena za vsako vas. To so bile t.i. soseske ali konzorciji sosesk, ki so jih nekoč imenovali tudi *Nachbarschaft*, *Dorfschaft* itd. V nekaterih primerih so imele te soseske marsikaj skupnega z onimi na Južnem Tirolskem. Tudi za soseske so določili višino letne dotacije. Vsakdo je torej užival dve vrsti pravic: ena se je nanašala na lastništvo, druga pa na sosesko.

Po izdaji cesarskega patenta je še prišlo do prerakanj in nespornostov prej z avstrijsko gozdno upravo, nato z italijansko bodisi glede na vsebino kot na izvajanje pravice. Med drugimi bi opozorili na rzsodbo rimskega kasacijskega sodišča z dne 22.12.1938, ki je na nedvoumen način odredila, da so pravice rabe Kanalske doline zemljiške služnosti z zasebnimi značilnostmi, na katere ni mogoče izvajati zakona o užitku zemljišč (*usi civici*) iz leta 1927. Če so pred izdajo cesarskega patenta dotične pravice imeli kot užitek zemljišč, je po rzsodbi kasacijskega sodišča obstajalo "novo pravno stanje" v smislu, da uživanje ni bilo več kolektivno ali skupne narave, ker se je spremenila cela vrsta pravic, izoliranih, z ločeno avtonomno vsebino, saj je vsaka imela svojega nosilca. Glede na to, da gre za stvarne in neosebne pravice, se te nanašajo na imovino, na realnost, ne pa na posamezno užitarje. Ta rzsodba je dokončno zaključila nesoglasje med gospodujočimi in služkečimi zemljišči, čeprav je do manjših nesoglasij prišlo tudi kasneje.

DALJE

GOSPODARSTVO

ROK ZAPADE KONEC NOVEMBRA

NAVODILA ZA IZRAČUN NOVEMBRSKIH PREDUJMOV

MARA PETAROS

Do 30. novembra tega leta morajo davkoplačevalci poravnati predujme na davku na dohodek fizičnih oseb (IRPEF), na davek na dohodek pravnih oseb (IRPEG), na krajevni davek na dohodek (ILOR), na davek na zdravje (*tassa sulla salute*) in na davek na premoženje podjetij (*imposta sul patrimonio netto delle imprese*). Za izračun predujmov, ki jih mora davkoplačevalec plačati letos, zakon ne prinaša novosti; prav pa je, da na kratko osvežimo spomim, kdo mora predujme plačati in kako se dolžni znesek izračuna.

Za obračun dolžnega zneska lahko davkoplačevalec izbira med dvema možnostima: 1) lahko izračuna znesek predujma na podlagi davčne prijave iz prejšnjega leta in vzame za osnovo davek, ki ga je prijavil v maju 1996; 2) lahko izračuna znesek na osnovi predvidenih dohodkov za l. 1996, ki jih bo davkoplačevalec prijavil maja 1997. Bolj priporočljiva je prva možnost, saj bi pri preračunavanju predujmov (v drugem primeru) lahko prišlo do napake in bi moral davkoplačevalec doplačati razliko z obrestmi in globo.

DAVEK NA DOHODEK FIZIČNIH OSEB - IRPEF

Osebe, ki so dolžne plačati predujme na IRPEF, so davkoplačevalci, ki so pred-

stavili (ali bi bili morali predstaviti) davčno prijavo za l. 1995 oz. vsi davkoplačevalci, pri katerih znaša znesek v vrsti N18 modela 740 več kot 100.000 lir. Niso dolžni plačati predujmov: 1) davkoplačevalci, pri katerih znaša znesek v vrsti N18 manj kot 100.000 lir; 2) davkoplačevalci, pri katerih znaša znesek v vrsti N18 več kot 100.000 lir, so pa v prejšnjih letih plačali previsoke predujme in imajo zato do države kredit, za katerega niso prosili povračila; 3) osebe, ki so prejele prve dohodke v letu 1996; 4) osebe, ki v letu 1996 niso predstavile davčne prijave, ker po zakonu tega niso bile dolžne storiti; 5) dediči umrlih v letu 1996; 6) osebe, ki so podvržene stečajnemu postopku.

Znesek izračunamo na tak način: a) če znaša znesek v vrsti N18 več kot 100.000 in manj kot 511.000 lir, plačajo davkoplačevalci samo predujme v novembru. Predujme v novembru pa znaša 98% zneska v vrstici N18. Znesek izračunamo tako, da število v vrsti N18 pomnoži-

mo z 98 in delimo s 100; b) če znaša znesek v vrstici N18 več kot 511.000 lir, je bilo treba plačati predujme v dveh obrokih, in sicer v maju 40% celotnega predujma in v novembru ostalih 60% predujma.

KRAJEVNI DAVEK NA DOHODEK - ILOR

Predujme na krajevni davek na dohodek (ILOR) plačuje več kategorij davkoplačevalcev, v glavnem so to podjetja. Niso pa dolžne plačati predujma: 1) osebe, ki so v prejšnjem letu za krajevni davek na dohodek plačale manj kot 40.000 lir; 2) osebe, ki v letu 1995 niso imele dohodkov, podvrženih temu davku; 3) podjetja, ki so (ali bodo) končala s svojo dejavnostjo pred 30. novembrom 1996; 4) dediči podjetnikov, ki so imeli dohodke, podvržene temu davku; 5) podjetja v stečajnem postopku.

Dolžni znesek izračunamo na naslednji način: a) če je znašal davek več kot 41.000 in manj kot 511.000 lir, mora davkoplačevalec plačati predujme v višini 98% celotnega davka iz prej-

šnjega leta; b) če je znašal davek več kot 511.000 lir, pa mora davkoplačevalec plačati predujme v dveh obrokih, in sicer maja 40% celotnega predujma in novembra 60% celotnega predujma.

DAVEK NA ZDRAVJE - SSN

Tudi davek na zdravje se zgleduje po vseh drugih davkih. Predujme izračunamo enako kot za davek na dohodek fizičnih oseb, in sicer: a) če znaša znesek v vrstici V2 več kot 100.000 in manj kot 511.000 lir, plačajo davkoplačevalci samo predujme v novembru. Predujme v novembru pa znaša 98% zneska v vrstici V2; b) če znaša znesek v vrstici V2 več kot 511.000 lir, je bilo treba plačati predujme v dveh obrokih, in sicer v maju 40% celotnega predujma in v novembru ostalih 60% predujma.

DAVEK NA PREMOŽENJE PODJETIJ - IMPOSTA PATRIMONIALE

Davek na premoženje podjetij je doživel v tem letu dve novosti: a) podjetja bodo plačevala davek na premoženje podjetij še do kon-

ca poslovnega leta, ki vključuje dan 30. septembra 1997, čeprav je bil prvotno uveden samo za dve leti; b) tudi za davek na premoženje podjetij je treba plačati predujme, ki znaša 55% dolžnega zneska iz prejšnjega leta. V primeru, da predujme presega 200.000, ga je treba plačati v dveh obrokih, in sicer 40% do konca maja 1996 in ostalih 60% do konca novembra 1996.

PRISPEVEK INPS 10% ZA SAMOSTOJNE DELAVCE, ZA KATERE NISO ŠE PREDVIDENE POSEBNE SOCIALNE DAJATVE - CONTRIBUTI INPS 10%

Od letos dalje morajo samostojni delavci, ki niso plačevali socialnih dajatev, plačati 10% dohodka za socialno skrbstvo. Tudi za ta prispevek je treba plačati predujme, in sicer do 31. maja vsakega leta je treba plačati 10% na 40% celotnega dohodka, ki izhaja iz samostojne dejavnosti, do konca novembra pa je treba plačati še 10% na 40% celotnega dohodka, ki izhaja iz samostojne dejavnosti, ob davčni prijavi pa bo samostojni delavec doplačal razliko. Ker je leto 1996 prehodno leto, se predujmi računajo nekoliko drugače: a) samostojni delavci, ki so že socialno zavarovani, morajo do konca meseca plačati za socialno skrb-

stvo 4% glede na dohodek iz prejšnjega leta; b) samostojni delavci, ki niso nikjer socialno zavarovani, pa bodo morali plačati do konca leta znesek v višini 6% dohodka iz prejšnjega leta. V primeru, da so samostojni delavci že plačali predujme do konca maja 1996, plačajo sedaj samo polovico označenih zneskov.

DAVEK NA DOHODEK PRAVNIH OSEB - IRPEG

Pravne osebe morajo plačati predujme do konca 11. meseca po zaključku poslovne dobe; ker pa se večina poslovnih dob konča prav 31. 12., se ujema tudi ti predujmi s koncem novembra. Tudi pri pravnih osebah se obračun predujmov nanaša na prejšnjo davčno prijavo, in sicer: če znaša znesek v vrstici M26 več kot 40.000 lir, morajo davkoplačevalci plačati predujme v višini 98% celotnega zneska. Če je predujme višji kot 502.000, morajo družbe plačati davek v dveh obrokih, in sicer 40% do vključno dneva, ko je bil plačan davek za prejšnje leto, in 60% do konca 11. meseca od zaključka poslovne dobe.

Predujme je treba plačati do konca novembra 1996, zato je primerno, da to uredite čimprej.

VSAKA OD OBEH MOŽNIH KOALICIJ PONUDILA SVOJ VLADNI PROGRAM

MARJAN DROBEŽ

Volitve so ponovno potrdile previdnost Slovencev, ki je najbrž del našega narodnega značaja. S svojimi glasovi so politično nihalo sicer premaknili malo na desno, vendar pa ne dlje kot do sredine. Zaradi tega nobena od dveh koalicij oz. blokov političnih strank ni dobila zadostne večine v državnem zboru, ki bi omogočila sestavo trdne vlade. Politika ima svoje zakonitosti in logiko, zaradi česar poteka obdobje tajnih iger oz. diplomacije, s katero naj bi bodisi koalicija, ki bi jo vodil dr. Janez Drnovšek, ali pa tista t.i. pomladnih strank, pridobila nekaj poslancev v svoj krog, s čimer bi si pridobila možnost za sestavo vlade. Kaže, da bo lahko najbolj ranljiva oz. dovzetna za take poizkuse Demokratična stranka upokojencev s svojimi petimi poslanci, ta je ideološko in politično raznolika. Predsednik Slovenske ljudske stranke Marjan Podobnik zatrjuje, da je za koalicijo strank t.i. slovenske pomladi že pridobil enega ali celo dva poslance iz omenjene stranke.

Pred obličjem javnosti pa potekajo soočanja med glavnimi predstavniki strank obeh možnih vladnih koalicij. Marjan Podobnik, Janez Janša in Lojze Peterle poudarjajo, da so Slovenska ljudska stranka, Socialdemokratska stranka in Slovenski krščanski demokrati na volitvah dobili skupaj polovico ali celo več glasov in poslanskih sedežev, zaradi česar bi moral predsednik republike tej koaliciji podeliti mandat za sestavo vlade. Mandatar naj bi bil Marjan Podobnik, predsednik SLS, torej stranke, ki je v okviru omenjene koalicije prejela največ glasov in poslancev. Tudi Janez Janša meni, da bo koalicija t.i. pomladnih strank ostala trdna in da bo ona sestavila vlado. Lojze Peterle, predsednik Slovenskih krščanskih demokratov, stranke, ki je na volitvah doživela neuspeh, opozarja, "da slovenska pomlad živi," in zatrjuje, da bo stranka, ki jo vodi, odklonila vse ponudbe za drugačno koalicijo. Ne omenja pa pisma, ki ga je vodstvu SKD poslal eden izmed ustanoviteljev te stranke, bivši poslanec Ivan Oman, v katerem je predlagal odstop Lojzeta Peterleta, ki naj bi bil sokriv za neuspeh stranke na volitvah.

Zelo dejavna v povolilnem obdobju je tudi Liberalna demokracija Slovenije, ki na tiskovnih konferencah zatrjuje, da je prejela največje število glasov in si zagotovila največ poslancev v novem

parlamentu, zaradi česar ima pravico do mandata za predsednika nove vlade. Odločno tudi zavračajo predlog t.i. pomladnih strank, ki LDS ponujajo sodelovanje v vladi na osnovi formule 3 plus ena. Za sodelovanje v koaliciji oz. vladi pomladnih strank bi Liberalna demokracija Slovenije dobila položaj predsednika državnega zbora.

Vojna živcev predstavnikov obeh možnih koalicij se čedalje bolj stopnjuje. Vsaka koalicija je izdelala svoj predlog vladnega programa in ga predložila sogovornikom iz drugih strank. T.i. pomladne stranke so v predlogu svojega vladnega programa upo-

števale 26 osrednjih nalog z raznih področij, ki naj bi okrepile demokracijo v državi, vzpostavile pravno in socialno državo, zagotovile nadzorstvo nad lastninjenjem družbene imovine in tudi pospešile priprave za vključitev Slovenije v Evropsko zvezo in zaveznitvo NATO. Spričo različnih trditev, namigovanj in izjav odgovornih politikov oz. drugih strank, češ da so t.i. pomladne stranke proti vključevanju v omenjene mednarodne povezave pod sedanjimi pogoji, je pomembna izjava Janeza Janše, ki je taka namigovanja in podtikanja odločno zavrnil.

IZVOLJENI V DRŽAVNI ZBOR

KDO SO NOVI PRIMORSKI POSLANCI

Naš list je v prejšnji številki že poročal o neuradnih izidih državnoborskih volitev v Sloveniji. Tokrat bi se pomudili pri volilnih rezultatih na Primorskem. Predvsem se nam zdi zanimivo, kdo so novi primorski poslanci in koliko glasov je prejela posamična lista v tem delu Slovenije.

Kakor je znano, je Primorska, razen nekdanje občine Idrija, ki je v volilnem pogledu povezana z Gorenjsko, razdeljena na 11 volilnih okrajev, ki skupaj tvorijo 2. volilno enoto. Na Primorskem, vključno z idrijsko-cerkkljanskim območjem, živi 200.240 volilnih upravičencev, volitev pa se je udeležilo 151.641 volilcev, kar pomeni 75,73%. Stranke, ki so nastopile na volitvah, so dosegle naslednje rezultate: Slovenski forum - Zveza za Primorsko - Zveza za Gorenjsko 4,41%, Združena lista socialnih demokratov 13,18%, Socialna demokracija Slovenije 13,39%, Krščansko-socialna unija 0,59%, Liberalna stranka 0,59%, Nacionalna stranka dela 1,60%, neodvisni kandidat Rudolf Šimac 1,13%, Slovenski krščanski demokrati 8,7%, Republikanska zveza Slovenije 0,27%, Zeleni Slovenije 1,68%, Demokratska stranka 1,97%, Slovenska nacionalna stranka 3,14%, Zelena alternativa 0,50%, Slovenska nacionalna desnica 0,23%, neodvisni kandidat Marko Breclj 0,83%, DeSUS (upokojenci) 3,38%, Slovenska obrtniško-podjetniška stranka 0,98%, neodvisni kandidat Matija Potokar 0,27%, Liberalna demokracija Slovenije 24,64%, Slovenska ljudska stranka 18,06%.

V ponedeljek, 18. t.m., je republiška volilna komisija končno razglasila dokončne rezultate volitev v državni zbor. Vanj so bili direktno izvoljeni naslednji Primorci: Aurelio Juri in Samo Bevk (ZLSD), Ivo Hvalica (SDS), Mario Gasparini, Davorin Terčon (LDS), Josip Bajc, Janez Podobnik (SLS). Na osnovi druge delitve glasov iz ostankov pa so prišli v parlament še naslednji poslanci: Ivan Božič (SKD), Branko Tomažič (SLS), Aleksander Merlo (LDS), Vladimir Čeligoj (SDS), Borut Pahor (ZLSD) in Zmagelj Jelinič (SNS). Svoje mesto v parlamentu si je zagotovil tudi Roberto Battelli iz Kopra, ki je nastopil v posebni manjšinski volilni enoti z zajamčenim enim mandatom v državnem zboru.

V.

NOBEN ČASNIKAR NI BIL
IZVOLJEN

V novi državni zbor niso bili izvoljeni mnogi od znanih politikov ali javnih osebnosti. Med temi so tudi predsednik Združene liste socialdemokratov Janez Kocjančič, predsednik sveta Socialdemokratske stranke dr. Miha Brejc, kar 11 ministrov sedanje vlade, pa tudi vsi popevkari, umetniki in športniki, ki so kandidirali za vstop v parlament. Od 50 županov, ki so kandidirali, jih je bilo izvoljenih 25. Izvoljen pa ni bil nobeden od dvajsetih časnikarjev, ki so kandidirali. Ni uspel niti Danilo Slivnik, urednik revije Mag, ki ga je Socialdemokratska stranka v predvolilnem obdobju kandidirala za novega zunanjega ministra.

Mladih Rezijanov je vedno manj

PREDSTAVITEV REZIJE V KANALU OB SOČI

Gostišče Petručka v Kanalu ob Soči je omogočilo prirejanje večerov, v katerih obravnavajo aktualna kulturna in družbena vprašanja Slovenije in sosednjih območij.

Druga prireditev iz cikla *Večeri v Petručki* je bila namenjena predstavitvi Rezije. Sodelovali so Luigia Negro, predsednica Kulturnega društva Rezijanski dom, Silvana Paletti, pesnica narečnih pesmi in ženska sekretistka iz Rezije "Rože Majave". Gostje so odgovarjale na vprašanja časnikarke Mirke Čubej, vmes pa so pele in prikazale značilne rezijanske plesne. Bila je to sproščena in koristna predstavitev naših rojakov, ki so spričo zemljepisnih in zgodovinskih razlogov tisti del našega naroda, ki je precej izoliran od drugih Slovencev in je zaradi tega zmeraj živel v posebnih razmerah in težjih pogojih. Žal pa smo ob predstavitvi slišali, da število Rezijanov upada. V domačih vaseh in naseljih jih živi še okoli 1.300, po svetu pa je kar približno 10 tisoč Rezijanov oz. njihovih potomcev. V razne tuje države so v preteklosti odšli zaradi dela in morebitnega boljšega življenja. Gostje so povedale, da v Reziji umre kakih 25 ljudi na leto, novorojenčkov pa je komaj 10 do 15.

Bil je to prisrčen večer in prostori Gostišča Petručka v Kanalu ob Soči so bili polno zasedeni. Vsi so pazljivo spremljali pripovedi in nastope gostij in jih ob vsaki točki posebej nagradili z aplavzom. Bilo je očitno, da je Rezija pri Slovencih, tudi tistih, ki žive ob slovensko-italijanski meji, premalo znana. - M.

DR. ANTON STRES O VOLITVAH V SLOVENIJI

V Sloveniji javna občila objavljajo številne zapise in komentarje o volitvah v novi državni zbor. V nekaterih poudarjajo avtorji pomen napredka t.i. pomladnih strank, ki so dobile polovico vseh glasov. Drugi komentari pa opozarjajo, da novo razmerje med političnimi silami ustvarja možnosti za politično nestabilnost v državi. Neki dnevnik je prejšnjo nedeljo o parlamentarnih volitvah zapisal, "da bi politična nestabilnost za seboj lahko potisnila samo negativne, če ne celo katastrofalne posledice. Prvo bi kakršnokoli brezvladje ali pa politično nestabilnost občutilo gospodarstvo, sledile bi socialne posledice, da ne govorimo o tem, kaj lahko to pomeni za naš vstop v Evropo. Kdo na slovenski politični sceni bo torej prvi iznašel čarobno formulo, da se to ne bi zgodilo?"

Zanimiv in aktualen je komentar o volitvah, ki ga je v pogovoru za neki časnik dal prof. dr. Anton Stres, predsednik Komisije Pravičnost in mir, ki deluje pri Slovenski škofov-

ski konferenci. Dejal je naslednje: "Obžalujem, da je bila volilna udeležba nizka, vendar je tako po volji ljudstva. Zaskrbljujoče se mi zdi, da se v slabi volilni udeležbi kaže pomanjkanje državljanske odgovornosti in slabo stanje politične kulture. Razlog vidim v pasivnosti, podedovani od prejšnjega režima, ko ljudje niso bili vajeni iniciativnosti. Zdelo bi se mi normalno, da bi bila udeležba na volitvah 80-odstotna. S tem bi se lahko ponašali.

Sicer pa opažam odtujenost političnih strank. Ljudje nimajo zaupanja vanje. Stranke so preveč ideološko usmerjene. Ker stvarni interesi znotraj strank niso dovolj jasno izraženi, tudi ni pravih političnih alternativ. Tako pa sta Združena lista socialnih demokratov in Slovenska nacionalna stranka vzeli antiklerikalizem kot temo za kampanjo, kar je ideologija. Opredelevanje za vero ali proti njej ne more biti politični kriterij, kot položaj Cerkve ne more biti odvisen od dnevne politike." M.

V MIRNU PRIČETEK MISIJE

V Mirnu pri Gorici že pospešeno potekajo priprave na 750-letnico prve omembe župnije v zgodovinskih virih, ki jo bodo slovesno obhajali z več pobudami prihodnje leto. Kot uvod v ta jubilej lahko štejemo bližnji misijon, ki se bo pričel v petek, 22. novembra letos. Vodili ga bodo redovniki frančiškani, zaključil pa se bo v nedeljo, 1. decembra.

Pretekli teden so v nišo na glavnem pročelju župnijske cerkve sv. Jurija že postavili nov kip sv. Jurija, ki ga je izdelal akademski kipar Marjan Konič iz Šempetra. Odkrit in blagoslovljen bo prav med misijonom, in sicer v nedeljo, 24. novembra po drugi maši, ki je na sporedu ob deseti uri. Kip sv. Jurija je po mnenju strokovnjakov in škofijske umetnostne komisije uspelo delo in pomeni v taki obliki bistveno obogatitev zunanjsčine mirenske župnijske cerkve.

NOVI TELEFONSKI IMENIK SLOVENIJE POTRJUJE HITER NAPREDEK TELEKOMUNIKACIJSKEGA OMREŽJA

Družba Telekom Slovenije je pred dnevi izdala novi telefonski imenik za leto 1996/97. Izšel je v svežnju šestih knjig, na računalniških disketah in zgoščenki, ki jo uporabljamo z vnosom v računalnik. Šesta knjiga so Rumene strani, v katerih so telefonski naročniki navedeni po dejavnostih. V Rumelih straneh je tudi uvodni del z osnovnimi informacijami in pojasnilo o telekomunikacijskem prometu in storitvah, ta je obogaten še z nekaterimi drugimi informacijami, zanimivostmi Slovenije in zemljevidi nekaterih mest. Elektronski imenik je mogoče brati tudi v angleškem in nemškem jeziku, saj je povpraševanje po njem iz tujine precejšnje. Dostopen je tudi na Internetu, na katerem bodo podatki ažurnirani najmanj enkrat na mesec.

V primerjavi s prejšnjim imenikom je v novem okrog 150 tisoč sprememb. V to število so zajeti vsi novi telefonski naročniki, pristavljeni do 1. oktobra letos, telefonske številke, ki so bile spremenjene zaradi širitve in posodabljanja telekomunikacijskega omrežja, in spremembe, ki so jih zahtevali naročniki sami. Imenik v knjižni obliki je izšel v nakladi 160 tisoč izvodov. Vodja službe za odnose z javnostmi v družbi Telekom Boris Zihel je ob izidu novega telefonskega imenika za naš tednik posredoval podatke, ki dokazujejo razvoj telefonskega omrežja in prometa v Sloveniji. Vseh telefonskih naročnikov je zdaj 650.248; na vsakih 100 prebivalcev pride 32,5 telefonskih naročnikov; na vsakih 100 gospodinjstev jih ima 96 telefon; telefonske centrale v Sloveniji imajo skoraj 804.000 priključkov; na telefonsko napeljavno čaka nad 52 tisoč prosilcev; povprečna čakalna doba na nov priključek znaša poldruge leto; v letu 1996 bo telefon dobilo 50 tisoč novih naročnikov; do leta 2000 se bo število naročnikov povečalo za nadaljnjih 150 tisoč; do istega leta bo na vsakih 100 prebivalcev Slovenije prišlo 40 telefonskih naročnikov. - M.

OBČNI ZBORI SEKCIJ SGZ NA GORIŠKEM

SEKCIJA ZUNANJE TRGOVINE IN NEODVISNIH DELAVCEV

Načelnik: g. Igor Černic, ul. Regina Elena, Gabrje-Sovodnje ob Soči, tel. 0481-522144. Lastnik podjetja Čerimpex, ki deluje na področju uvoza in izvoza.

Sekcija šteje okrog osemdeset včlanjenih podjetij, med katerimi so tudi samostojni poklici oz. neodvisni delavci. Sektor zunanje trgovine doživlja trenutno največjo krizo v svoji povojni zgodovini. Vzrok temu so hitre spremembe od razpada Jugoslavije do skorajšnjega vstopa Slovenije v EU. Nujna je preobrazba samih podjetij in njihovega pristopa do novonastalih razmer.

Občni zbor sekcije bo v torek, 10. decembra tega leta, ob 20. uri na sedežu SGZ, ul. Roma 20, z dnevnim redom: 1. zakonska normativa uvozno-izvoznih operacij, poseg komercialista prof. dr. Sergia Mogoroviča; 2. praktičen prikaz uporabe Interneta v zunanji trgovini, izvaja strokovnjak g. Paolo Hmeljak; 3. poročilo načelnika in diskusija; 4. volitve; 5. razno.

SEKCIJA OBRTRNIKOV

Načelnik sekcije: g. Dario Bensa, ul. Montasio 8 Gorica, tel. 0481-21762. Solastnik in upravitelj obrtniške družbe Metalmeccanica Bensa di Bensa D. & C. snc, ki se ukvarja s struženjem,

Slovensko gospodarsko združenje iz Gorice nam je poslalo obvestilo o občnih zbora posameznih sekcij na Goriškem. Vse štiri sekcije bodo imele občni zbor v kratkem.

predelavo kovin in izdelavo mehanskih delov za industrijo.

V sekciji so prisotne proizvodne in servisne dejavnosti. Servisna dejavnost (kleparji, mehaniki itd.) doživlja v večji meri trenutno recesijo, ker dela s privatniki, medtem ko proizvodna dejavnost, ki proizvaja za malo industrijo, čuti krizo v manjši meri ali sploh nič. Pridruževanje in skorajšnji vstop Slovenije v EU predstavlja za proizvodne obrtnike in malo industrijo dodaten izziv in poglobljeno analizo v tej smeri.

Občni zbor sekcije bo v sredo, 27. novembra tega leta, ob 20. uri na sedežu SGZ, ul. Roma 20, z naslednjim dnevnim redom: 1. praktičen prikaz uporabe Interneta v obrtništvu, izvaja g. Paolo Hmeljak; 2. poročilo načelnika in diskusija; 3. volitve; 4. razno.

SEKCIJA GOSTINCEV

Načelnik sekcije: g. Avguštin Devetak, Vrh št. 48, 34070 Sovodnje ob Soči, tel. 0481-882488. Solastnik in upravitelj znane gostilne De-

vetak na Vrhu, ki je last družine Devetak že več kot stodvajset let.

Slovenski gostinci na Goriškem so zelo cenjeni in med vodilnimi na svojem področju. Cenjena sta njihova domačnost in kakovost uslug. Tudi njihova kategorija se spoprijema s posledicami recesije. So zelo aktivni in podjetni, stalno obnavljajo lokale in s tem zmanjšujejo posledice gospodarske krize. Občni zbor sekcije bo v ponedeljek, 25. novembra tega leta, ob 16. uri na sedežu SGZ, ul. Roma 20, s sledečim dnevnim redom: 1. praktičen prikaz uporabe Interneta v gostinstvu, izvaja g. Paolo Hmeljak; 2. poročilo načelnika in diskusija; 3. volitve; 4. razno.

SEKCIJA MALE TRGOVINE

Načelnik sekcije: g. Benedikt Kosič, ul. Brigata Treviso št. 8/1, 34170 Gorica, tel. 0481-392093. Solastnik in upravitelj uveljavljene trgovine K2 Sport, ki se ukvarja s prodajo športne opreme in športne opreme.

Goriška drobna trgovina bistveno čuti spremembe, ki so nastale po osamosvojitvi

Slovenije. Trgovina čez mejo postaja vedno bolj konkurenčna goriški, zato je osip kupcev iz Slovenije iz dneva v dan večji. Drug problem v goriškem prostoru predstavljajo veliki trgovski centri, ki povzročajo prenehanje delovanja malih trgovin, kar negativno vpliva na zaposlovanje in ogroža sam obstoj tradicionalne trgovske mreže v mestnem jedru. Občinska uprava sprejema prav sedaj nov distribucijski načrt za goriško občino.

Občni zbor sekcije bo v četrtek, 28. novembra tega leta, ob 20. uri na sedežu SGZ, ul. Roma 20, z dnevnim redom: 1. nov trgovski in distribucijski načrt za goriško občino, intervencija gospe Giovane Paolini, goriške občinske odbornice za trgovino; 2. praktičen prikaz uporabe Interneta v mali trgovini, izvaja g. Paolo Hmeljak; 3. poročilo načelnika in diskusija; 4. volitve; 5. razno.

Pred kratkim je izšla v angleščini praktična knjiga v obliki priručnika z naslovom "Doing business in Slovenija" pri Centru za mednarodno sodelovanje in razvoj v Ljubljani. Knjiga predstavlja drugo ažurnirano in dopolnjeno izdajo. V priručniku so zajete številne spremembe zunanje trgovinske in druge relevantne zakonodaje v zadnjih nekaj letih. Založnik je v priručnik vključil tudi prikaz slovenskega gospodarstva z navedbo številnih koristnih naslovov in informacij.

S tem delom si bodo lahko domači in tuji podjetniki, managerji in obrtniki poiskali konkretne podatke, ki jih potrebujejo pri mednarodnem poslovanju in sodelovanju. Priručnik bodo lahko tudi poslali poslovnim partnerjem v tujino.

V uvodnem delu so navedene splošne informacije o Sloveniji. Takoj za tem pa se je založnik osredotočil in nam na 200 straneh podal številne pregledne tabele, ki zajemajo

GABRIJEL DEVETAK

strukturo narodnega dohodka, organiziranost in lastništvo podjetij, mednarodno trgovinsko menjavo v zadnjih petih letih itd.

Za poslovneže in managerje bodo zlasti zanimive tiste informacije, ki se nanašajo na najpomembnejše izdelke, ki jih Slovenija izvažata ali uvažata. Založnik se je zlasti osredotočil na prikaze zunanje trgovinske menjave, mednarodno kooperacijo, promocijo prodaje na tujem kakor tudi na tuje investicije v Sloveniji. Vse to moramo poznati pri mednarodnem poslovanju in vstopanju v EU, vključno tudi zakonodajo o industrijski lastnini.

V zaključnem delu priručnika so naslovi tujih veleposlaništev, konzularnih predstavništev in naslovi slovenske vlade ter njenih ministrstev, raznih agencij, bank, zbornic kakor tudi pregled pomembnejših sejmov v Sloveniji.

NOV SISTEM ITALIJANSKEGA MEDNARODNEGA ZASEBNEGA PRAVA (2)

DAMJAN HLEDE

Med najzanimivejše novosti, ki jih je uvedel zakon št. 218/95, spada prav gotovo sprememba na področju dedovanj. Doslej (oz. do 1.9.1995) je kolizijo norm na področju dedovanj urejal člen št. 23 predhodnih določb italijanskega civilnega zakonika. Določal je, da se dedovanja v vsakem primeru urejujejo na podlagi pravil tiste države, "kateri je v trenutku smrti pripadal zapustnik", ne glede na kraj, kjer so obstajale njegove stvari ali pravice. Veljal je torej kriterij nacionalne pripadnosti ali bolje kriterij državljanstva.

Reforma ohranja isti kriterij, saj predvideva v prvem odstavku člena 46, da "dedovanja urejuje nacionalni zakon zapustnika v trenutku njegove smrti." Drugi odstavek istega člena pa vsebuje novost, saj določa da "zapustnik lahko z izrecno izjavo v oporočni obliki določi, da se celotno dedovanje ureja po zakonu države, v kateri on prebiva."

To pomeni, da npr. italijanski državljan, ki prebiva v neki drugi državi, lahko z oporočno izjavo določi, da njegovega dedovanja ne bo urejeval italijanski zakon, ampak zakon tiste države, v kateri prebiva. Dana mu je torej možnost izbire uporabnega zakona. Njegova *professio iuris* bo veljavna le pod pogojem, da obstaja bivališče v državi, izbrani za dedovanje

tako v trenutku izbire kot v trenutku smrti. Izbira se mora nanašati seveda na celotno dedovanje in ne le na njene posamezne dele ali stvari ali pravice.

Možnost izbire pa ima še eno pomembno omejitev z ozirom na primere, v katerih je zapustnik italijanski državljan. Njegova izbira za uporabo zakona države, v kateri prebiva, ne more oškodovati pravic, ki jih italijanska zakonodaja zagotavlja njegovim nujnim dedičem, kadar slednji prebivajo v trenutku zapustnikove smrti v Italiji. Dedovanje nujnih dedičev (ki so po italijanskem civilnem pravu zakonec, sinovi in predniki) je torej pod omejenim pogojem zajamčeno.

Glede posledic te zakonske novosti navedimo primer: doslej je italijansko sodstvo imelo za v Italiji neveljavno tisto oporočko, ki je oškodovala deleže nujnih dedičev, češ da je slednja v nasprotju z italijanskim javnim redom. Tako npr. oporočka kanadskega državljanca, ki je bila v soglasju z absolutno svobodo oporočne vsebine po kanadskem civilnem pravu, je bila v Italiji neveljavna. Odslej kanadski sistem ne bo več mogel biti v nasprotju z italijanskim javnim redom, seveda z izjemo prej omenjenega jamstva za nujne dediče, ki prebivajo v Italiji.

DAUJE

ZA KVALITETNO OLJČNO OLJE

O OBIRANJU IN SKLADIŠČENJU OLJK (2)

bo tudi v tem primeru plast oljk visoka od 3 do 5 cm in vsakih nekaj dni bomo v pričakovanju predelave v torklji plodove premešali tako, da bomo oljke pretresli v drug zabojček in jih spet postavili v skladovalnico. Izvedenci vsekakor odsvetujejo skladiščenje in prevažanje oljk v vrečah. Najboljše je, če plodove vozimo v torkljo, ko jih naberemo vsaj 300 do 600 kg. Analize so pokazale, da shranjevanje zdravih, neprezrelih oljk v nizkih plasteh in zračnem, suhem in primerno hladnem prostoru, ne vpliva na kakovost oljčnega olja, če jih predelamo v treh ali štirih dneh po obiranju. Dobro bo zato, da se organiziramo in povabimo na obiranje oljk čimveč ljudi, v torklji pa se pravočasno dogovorimo za dan stiskanja. Tako bo delo čimprej opravljeno, olje pa kar najboljšo.

MT / KONEC

Oljke moramo pobrati pred hujšim mrazom, ker iz omrznjenih ali drugače poškodovanih in tudi od zemlje umazanih plodov dobimo slabše olje. V naših krajih je skoro povsod uveljavljeno ročno obiranje, pri čemer si pomagamo z majhnimi grabljicami in tako, da pod drevo razgrnemo gosto mrežo ali ponjavo. Seveda je skoro nemogoče, da bi v enem ali dveh dneh obrali dovolj oljk, da bi jih lahko nesli v torkljo.

Plodove moramo za nekaj dni hraniti doma. Zato je pomembno, da to opravimo tako, da se plodovi ne poškodujejo, pregrejejo, začenejo gniti ali da se pojavijo plesni. Obrane plodove bomo zato raztresli na zračnem in suhem pod v nizkih plasteh, ki naj ne bodo višje od 5 cm. Oljke bomo morali vsak dan nekoliko premešati, da se prezračijo. Še bolje pa bo, če plodove stresemo v nizke zabojčke, ki jih lahko zlagamo enega na drugega. Seveda naj

POT DO SREČE

JELENA STEFANČIČ

Prisluhniti svojemu notranjemu glasu je preizkušena rešnica; kadar ga človek posluša, mu notranji glas govori; kadar ga upošteva, deluje zanj njegova notranja moč. In ko vas slutnja reši nevarnosti, ji boste hvaležni.

Včasih se je težko odločiti za novo pot, zapustiti nekaj, kar zanesljivo vodi v slepo uli-

co, vendar nas priklope z močjo navade in se pusti v neznanje. Večina ljudi ob takih trenutkih sprašuje za nasvete, o mahuje, se boji in vznemirja, tehta, premišluje ali vsaj misli, da premišluje. V takem primeru je v naših čutih tak diredaj, da bi le po čudežu zdravju presodili: zato se kljub premišljevanju pogosto zmotimo. Prav ob takih priložnostih bi moral spregovoriti naš notranji navdih, vendar se re-vež izgubi v vrtljaku zmede. Najbolje se je zato sprostiti, izogniti se premišljevanju za nekaj ur ali nekaj dni ter zaupati miru v sebi. Če boste pripravljeno poslušati, se vam bo pokazala prava rešitev! Sreča je v vas in ne smete delovati na dogodke ampak nase. Z uporabljanjem zakonov, o katerih smo govorili, s spremembo mišljenja in govorjenja, s prevzgojo v smislu ljubezni, miru, zaupanja in odkritosti boste vplivali na zunanji svet, za katerega se zdi, da ni odvisen od vas.

DAUJE

BOKS

UMRETI NA RINGU

SAŠA RUDOLF

Ko ne bi šlo za boks in ne bi bilo televizijskega prenosa, bi tragična smrt na ringu 25-letnega Fabrizia De Chiarre verjetno ne izzvala tolikšne obsodbe. Boks, ki določa, da je zmagovalac dvoboja tisti, ki nasprotnika z udarci v telo in obraz dobesedno spravi na kolena, je torej že po svoji naravi agresiven šport in prav zaradi tega v ospredju polemik med zagovorniki takoimenovane *noble art* in tistimi, ki zahtevajo prepoved boksa. In vendar v tem primeru ni bilo znakov fizične nepripravljenosti boksarja, sodnik je pravočasno prekinil dvoboj in tudi zdravniki so poskrbeli za takojšnjo pomoč. Toda zaman. V življenju so tudi nepredvidljive okoliščine, ki jih celo najbolj podrobni zdravniški pregledi ne morejo vnaprej napovedati. In tako se polemike nadaljujejo ob poudarjanju surovosti boksa na eni strani in opozarjanju, da drugi športi od avtomobilizma pa do nogometa povzročajo več poškodb in zahtevajo več življenj. Pri tem pa marsikdo pozablja, da je za nekatero boksa način življenja, edina možnost, da se povzpnejo iz geta, kjer neomejeno vladajo droga, surovost, kriminal. Prevladati pa bi morala zdrava pamet, kompromis s spremembo pravil, ki naj preprečijo poškodbe, obenem pa ohranijo plemenitost, ki je bistvo vsakega športa in torej tudi boksa.

V približno sto letih tega krutega športa je na ringu umrlo že več kot 500 mladib boksarjev. Vsedržavna televizija RAI se je po tragičnem dogodku spustila v rove ene najstarejših rimskih telovadnic, kjer dnevno na desetine mladib trenira boks. Eden izmed teh je izjavil, da te nihče ne prisili, da se ukvarjaš z boksom, saj je to osebna življenjska izbira. Njegov kolega pravi, da je veliko drugih športov, ki so še bolj nevarni od tega. Nekdanji tržaški as Benvenuti meni, da bi bilo treba korenito spremeniti pravilnik, morda z gumijastimi čeladami, s kakršnimi potekajo olimpijski boksaški dvoboji. Bivši prvak Patrizio Oliva trdi, da današnji boks označuje zvrhana mera neprofesionalnosti. Mi pa imamo še živo v očeh sliko morda največjega boksarja vseh časov - Cassusa Claya-Mohammeda Alija, kako je letos v Atlantu s tresočo roko, posledico Parkinsonove bolezni, z baklo prižgal olimpijski ogenj. Medtem so se za to športno panogo pred kratkim odločile še ženske. Bo že prav, da se lahko vsakdo odloči za šport, ki mu najbolj leži, žal pa je treba vsakič čakati na kako tragedijo, da se zamislimo o pravilnosti in pravičnosti posamezne športne panoge. Egoistično bi se lahko potolažili z dejstvom, da se v zamejstvu le redkokdo odloči za boks...

AMATERSKI NOGOMET

NAŠI NAJBOLJŠI NAJSLABŠE

ERIK DOLHAR

FOTO KROMA

Derbyja 2. in 3. AL gladko osvojila Primorec in Gaja

Tudi to nedeljo ne moremo biti zadovoljni z izidi zamejskih enajsteric, predvsem tistih, ki nastopajo v najvišjih amaterskih ligah. V elitni ligi je štandreska Juventina Radenska na domačem igrišču prisilila drugouvrščeni Tama na neodločen izid. Upajmo, da se bodo belo-rdeči odrezali vsaj tako dobro tudi v nedeljo, ko bodo igrali v gosteh pri vodilnem Sacileseju. Najbolj črno nedeljo so naši predstavniki doživeli v promocijski ligi. Zarja je v Bazovi-

ci izgubila proti skromnemu San Canzianu, Primorje Adriaker na Proseku proti ravno tako šibkemu Cussignacuu, Sovodnje Zadruga kreditna banka pa so ostale praznih rok s solidnim Trivignanom. Po tem negativnem kolu si Prosečani in Sovodenci delijo zadnje mesto na lestvici, medtem ko imajo Bazovci tri točke zaostanka za vodečim Lucinicom, s katerim se bodo spoprijeli že v nedeljo, spet na bazovski gmajni. Razveseljive novice pa prihajajo iz prve in nižjih amaterskih lig. V 1. AL je kriška Vesna v gosteh presenetila Tavagnacco in ga gladko premagala, tako da je

obdržala zlato sredino lestvice. Že v prihodnjem kolu pa se bodo Križani spopadli z Unionom 91, ki ima na začasni razvrstitvi točko več. V 2. AL je bil za nas najzanimivejši t.i. slovenski derby Primorec - Kras (na sliki). V obeh enajstericah je namreč le peščica slovenskih nogometašev. Točke so zlahka osvojile trebenske mačke, ki so Repence odpravile s pokerjem zadetkov. Primorec je tako na 3. mestu na lestvici, Kras pa na predzadnjem. Kras se bo v nedeljo srečal z vodilnim pro Romanom. V isti ligi dolinski Breg melje nasprotnike kot za stavo in se trdno drži vrha lestvice skupine E. Dolinčani so tokrat kar petkrat zatresli mrežo Audaxa (avtogol, Granieri 2, Švab in Paoletti). V prihodnjem kolu bodo Brežani v gosteh pri tretjevrščeni Anconi. V 3. AL je bil tudi derby med skromno drugo postavo Brega in ambiciozno padriško-gropajsko Gajo. Slavila je Gaja z 11-metrovko Smiloviča in zadetkom z glavo Vescova. Medtem ko je Breg B še vedno vkleknjen na zadnje mesto na lestvici, so Gajevci tretji, v nedeljo pa se bodo srečali s četrtouvrščenimi Campanellami. V isti ligi gre letos bolje tudi doberdobski Mladosti, ki je tokrat v gosteh povsem nadigrala San Vito in tako ostala na 3. mestu na lestvici.

ODBOJKA

SLAVJE OBEH DRUGOLIGAŠEV

V moški B2 ligi sta tokrat slavili obe naši šestkerki. Imsa je potrdila vlogo favorita v tem prvenstvu in doma premagala še bellunsko San Giustino. Do druge zmage se je priboril tudi Koimpex, ki je

sredi Padove nadigral Lovato. De Waldersteinovi fantje so s tem potrdili, da lahko nedvomno dosežejo obstanek v ligi. Združena ženska ekipa Koimpexa je v 4. kolu B2 lige utrpela pričakovani poraz na igrišču videmskega Camst, trener Sain pa je prepričan, da s tako igro, kot so jo dekleta pokazala ob koncu tekme, lahko z optimizmom pričakujejo sobotno domačo tekmo s Cavazzalejem. V moški C1 ligi ostaja Soča Sobema še brez zmage, morda pa se jim bo v kratkem obrnilo na bolje, saj se iz Argentine vrača standardni odbojkar Aleš Klede. V ženski konkurenci iste lige je goriška Kmečka banka K2 sport doživela gladek domač poraz s Cordenonsom, čeprav so Olympijke pokazale dobro tehnično osnovo, manjka pa jim seveda izkušenj, kar se še zlasti pozna v ključnih trenutkih tekem. Trener Kalc meni, da bodo Corsijevi in ostale boljše zaigrale v

NAMIZNI TENIS

KRASOVKE PRIČAKOVANO IZGUBILE

V ženski A ligi je Kras Generali brez svoje najboljšie igralke, Kitajke Wangove, po pričakovanih gladko izgubil na igrišču državnega prvaka Castellane. Čeprav Gekejeve varovanke niso osvojile enega niza, so se pa dobro upirale močnejšim nasprotnicam. V B ligi je šlo boljše Krasu Activi, ki je po ogorčenem boju s 3-2 premagal veronski S. Marco. Točke so osvojile Martina in Nina Milič ter dvojica N. Milič - Rustja.

ROKOMET

KRAS BREZ ZMAGE

V moški C ligi je po izenačeni igri doživel Kras prvi poraz proti videmskemu CUS-u. Čebulec, Najt, Glavina in ostali so se ogorčeno upirali nasprotniku vse do zadnjih minut srečanja, na koncu katerega so Videmčani prevladali le za 3 gole. V soboto čaka Kras izredno trda preizkušnja, saj prihaja v Zgonik močna druga ekipa tržaškega Principa. Krasovke pa so v B ligi nastopale v Padovi, kjer so po povsem nezbrani igri doživele visok poraz proti sicer skromni ekipi z le enim dobrim krilom. Tudi Krasova dekleta bodo v prihodnjem kolu naletela na močnejšega nasprotnika, saj bodo v Veroni igrala proti bivšim prvligašicam in doslej še nepremaganim rokometaricam Vigasia.

VATERPOLO

ČEZMEJNO SODELOVANJE

Pred kratkim je v Trstu in Gorici prišlo do dveh hvalevrednih primerov obmejnega sodelovanja. Tržaška vaterpolska vrsta pod 21. letom Mia Impianti je namreč v soboto imela svoj krstni nastop v slovenski A ligi, v kateri nastopa, ker je bilo vanjo vpisanih le 7 ekip. V isti ligi koprski prvligaš že nekaj časa trenira in igra v tržaškem bazenu Bianchi. V Gorici pa je prišlo do še tesnejšega čezmejnega sodelovanja med tamkajšnjim društvom Gorizia nuoto in Novo Gorico: v pokritem bazenu na Rojcah so namreč ustanovili skupni mladinski vaterpolo center. Sedaj se z mešano skupino nameravajo vpisati v kako mladinsko prvenstvo, kar pa v Italiji predstavlja nepremostljive birokratske težave. Upajmo, da se bodo lahko vpisali v slovensko mladinsko prvenstvo!

JADRAN DOMA DVAKRAT USPEŠEN

Združena ekipa Jadrana TKB je v preteklem tednu dvakrat nastopila pred domačo publiko in maloštevilne zveste navijače razveselila z dvojnjo zmago: najprej proti Monzi, nato pa še proti Collegnu. V D ligi je od naših predstavnikov ostala praznih rok le Cicibona Pref. Marsich, medtem ko je Dom Agorest obdržal vodstvo na lestvici. Novosti v zvezi s Stadionom 1. maj.

FOTO KROMA

Kaj je novega v zvezi s kritičnim finančnim stanjem SZ Jadrana?

"V tem obdobju odbor išče razne rešitve. Med drugim smo bili pred časom v stiku s sekretarjem za Slovence po svetu in v zamejstvu dr. Petrom Vencljem. Stike smo imeli z našo krovno organizacijo - Združenjem slovenskih športnih društev v Italiji.

Predsednik Jadrana Pavel Vidoni je najprej tako komentiral sobotno tesno zmago proti Collegnu (69-68):

"Na zadnji domači tekmi smo igrali slabše kot proti Monzi, saj smo predvsem v prvem polčasu in na začetku drugega dovolili nasprotnikom, da mečejo iz izdelanih položajev in nam z lahkoto dajejo koše. Ko pa so se naši zavedeli, da s tako igro ne bo nič, in so strnili vrste v obrambi, predvsem ko sta stopila na igrišče mlada Marko Hmeljak in Pavel Rustja, smo zlasti v obrambi začeli igrati tako, kot znamo. V napadu se je razigral veteran Sandi Rauber (na sliki), tako da smo nadoknadili zaostanek 11 točk in na koncu tudi s kančkom sreče pospravili novih nekaj točk; te nam omogočajo, da se približujemo tistemu 6. mestu, ki je bilo na začetku naš cilj. Že po prvem delu prvenstva bi lahko rekli, da smo spet med drugoligaši, in nato sproščeno nadaljujemo prvenstvo. V tem delu pa bi - kot lani - sicer lahko dali še precej zadoščenja našim navijačem. Ti so v tem trenutku nekoliko odsotni, kajti v sredo je bilo manj kot sto gledalcev, v soboto pa nekaj več, čeprav še ne toliko, kot si jih pričakujemo."

V tem tednu bi se morali sestati še s predstavniki njihovega izvršnega sveta, tako da bomo lahko kaj več vedeli ob koncu tega tedna. Ob tem smo nekaj konkretnega sicer že našli; pomagala nam je tudi Zadruga kraška banka, za kar se izkreno zahvaljujem upravnemu odboru, kajti vsaka lira nam v tem trenutku pomaga. Mislím, da nam bo iz vseh teh stikov uspelo kaj iztržiti, tako da bomo lahko brez problemov izpeljali prvenstvo do konca."

V D ligi je od naših peterk ostala praznih rok le Cicibona Pref. Marsich, ki je z rekordno negativnim izkupičkom točk izgubila proti Santosu. Dom Agorest je z zmago v goriškem derbyju z Goriziano obdržal vodstvo na lestvici; dobro pa sta se odrezala tudi Bor Radenska in Kontovel, ki sta bila boljše od Libertasa in Largo Isonza.

Odbornik tako Cicibone kot odbora za ohranitev Stadion 1. maj Peter Volk je o novostih v zvezi s svetoivanskim objektom povedal: "Stadion naj bi kmalu tudi formalno postal last tistih, ki te prostore uporabljajo, t.j. SZ Bora in KD Slavko Škamperle, kar je tudi nam najbolj pogodu. Že v kratkem naj bi delnice družbe SIS, ki je zdaj lastnik objekta, prenesli na SZ Bor in KD Slavko Škamperle, ki bosta z novim statutom tudi uredila način upravljanja te lastnine. Išče se tudi najprimernejša oblika prenosa lastništva, kar tudi precej stane. Rešitev problema v zvezi z lastništvom je pomembna tudi za Odbor za ohranitev Stadion 1. maj, saj bo zdaj povsem jasno, da je vse, kar gre za Stadion, namenjeno neposredno uporabnikom objekta. S tem pa bo tudi avtomatično zagotovljena tudi večja prozornost celotnega delovanja in upravljanja objekta."

DOLFO

PRVA ODDAJA RADILOGOL NA RADIU OPČINE

Radio Opčine je v nedeljo, 17. t.m., spet začel nedeljsko popoldansko športno oddajo *Radiogol*, ki je že ob krstnem nastopu naletela na dokajšen odziv, ne samo med nogometnimi privrženci, temveč tudi med drugimi našimi športniki. Ker je oddaja dvojezična, ji je sledilo že v nedeljo kar lepo število italijanskih poslušalcev, kot pričajo številni telefonski pozivi in čestitke. Če upoštevamo, da oddajo vodijo izključno mladi (najstarejši napovedovalec je letnik 1981), je oddaja povsem uspela. Prve pol ure oddaje (od 14.00 do 14.30) je bil posvečen izidom, ki so jih dosegle naše ekipe v soboto in nedeljo zjutraj v vseh športnih panogah in prvenstvih. Od 14.30 do 17. ure pa je oddaja "šla v živo". Resnici na ljubo, je bilo v nedeljo nekaj težav s povezavo z različnimi igrišči, nato pa se je vse dobro izteklo. Oddaja pa je poslušalce tudi sproti obveščala o rezultatih v prvi italijanski nogometni ligi in o tekmi Triestine.

Radio Opčine se javno zahvaljuje vsem našim nogometnim društvom, ki so pokazala že v prvi oddaji izredno razumevanje, saj so dala na razpolago za direktne prenose svoje prenosne telefone in tudi svoje ljudi. Mlada redakcija *Radiogola* računa na to sodelovanje tudi v prihodnosti, saj je vsem nam zelo pri srcu usoda našega športa. Športni pozdrav,

ORGANIZACIJSKI TAJNIK
BRANKO LAKOVIČ

ČESTITKE

PRIZNANJE DR. DRAGOMIRU LEGIŠI

Ljubljana - V četrtek, 14. t.m., so se člani Društva športnih novinarjev Slovenije zbrali na rednem zasedanju svoje skupščine v prostorih Pivovarne Union. Ob tej priložnosti so dvajseterici slovenskih športnih časnikarjev, ki so vsaj 10 let aktivni člani društva ali so presegli častljivo 60. leto starosti, podelili izkaznico staroste DŠNS. Med nagrajenimi je bil tudi naš odgovorni urednik dr. Dragomir Legiša. Poleg njega je bil iz zamejstva deležen priznanja tudi Lojze Abram. Kot

prvi je izkaznico prejel najstarejši slovenski športni časnikar prof. Ulaga.

Prisotne na skupščini je najprej pozdravil predsednik društva Oto Giacomelli, ki je orisal delovanje DŠNS še zlasti od osamosvojitve Slovenije do danes, ko se je društvo včlanilo tako v mednarodno kot v evropsko združenje športnih novinarjev.

Ob pomembnem priznanju Uredništvo Novega glasa iskreno čestita svojemu 'šefu'!

ČESTITKE

LEON ŠTUKELJ 98-LETNIK!

Maribor - Najboljši slovenski olimpijec in najstarejši še živeči olimpijonec na svetu Leon Štukelj je 12. t.m. praznoval svoj 98. življenjski jubilej. Štukelj se je namreč rodil leta 1898 v Novem mestu, kjer se je pri telovadnem društvu Sokol seznanil z osnovami telovadbe, s pomočjo katere si je pridobil svetovni sloves olimpijskega zmagovalca. Svoj največji uspeh je doživel leta 1924, ko je na olimpijskih igrah v Parizu osvojil dve zlati medalji v mnogoboju. Štiri leta kasneje je na O.I. v Amster-

damu osvojil svojo tretjo zlato olimpijsko kolajno, tokrat na krogih. Takrat ga je jugoslovanski kralj Aleksander odlikoval z visokim državnim odlikovanjem. Na O.I. leta 1936 v Berlinu je bil star že 38 let, a je kljub temu osvojil še srebrno kolajno v krogih. Po koncu aktivnega tekmovanja se je Štukelj posvetil sodniškemu delu, ki ga je do leta 1963 opravljal v Mariboru, kjer še danes živi. Svojo športno pot je opisal v knjigi *Mojih sedem svetovnih tekmovanj*. Kljub visoki starosti je še vedno sposoben izvesti telovadne ele-

mente, ki jih ne zmorejo niti 80 let mlajši od njega. Na letošnjih Olimpijskih igrah v Atlanti je bil Štukelj s svojo gibčnostjo in živahnostjo deležen največjega aplavza 85.000-glave množice, ki se je za otvoritveno slovesnost zbrala v olimpijskem stadionu. Ko je priskakljal na glavni oder, je navdušil tudi ameriškega predsednika Clintona, kateremu je ob zaključni slovesnosti obljubil, da se bosta zopet srečala na prihodnjih O.I. leta 2000 v Sydneyu (takrat bi imel Štukelj 102 leti!).

DRUŠTVO ŠPORTNIH NOVINARJEV SLOVENIJE	
PRESS CARD	
CARTE DE PRESSE	
	Ime: DRAGOMIR
	Primek: LEGIŠA
	Športna redakcija: RADIO TRST
	Serijska številka: 20
	Podpis člana:
	STAROSTA
	VELJAVNA LETU
	S

NAJNOVEJŠE
PRI GORIŠKI MOHORJEVI DRUŽBI

MINKA, PIKI IN ZMAJ SMETOJED

KNJIGA ZA VAŠE OTROKE

Pravljica je sad ustvarjalne domišljije skupine
otrok iz otroškega vrta v Sovodnjah ob Soči.

